

Leinosten sukulehti n:o 2/94

8.vuosikerta

Tässä lehdessä

Sukukokous Laukaassa.....	3
Nyt käymme joulun viettohon.....	4
Nimismies-Leinokset.....	5
Kesällä 5.-6.8.1995.....	12
Kuvia Laukaan kokouspäivästä.....	13
Perheryhmälomake.....	14
Hei kaikki Leinosen suvun jäsenet.....	15
Sukututkimus.....	19
Leinosia Käkisalmen läänissä.....	21
Pielisjärven Leinosten sukuhistoria.....	23
John M. Leinonen SAE:n presidentiksi.....	24
Etsintäkuulutus !	24
Hyvät ystävät, suvunmiehet ja -naiset.....	25
Muistikuvia Hannuksen Ukista.....	27
Taloudenhoitajan tervehdys.....	31

KANSIKUVA: Kestilän kirkon alttari. Keskeisen osan alttarista muodostaa taiteilija Paavo Leinosen vuonna 1947 maalaama taulu, joka esittää Kristuksen ristiinnaulitsemista.

Maalausta tehdessään oli Paavo Leinonen jo pitkään työstänyt yksinäinen Kristus teemaa esikuvanaan keskiajan kirkkojen puuveistokset. Lopullinen hyväksytty maalaus edusti kuitenkin perinteisempää tyyppiä useine henkilöineen ja tunnistettavine raamatullisine maisemineen. Raikkaine, puhtaine väreineen alttaritaulu toimii kuitenkin muutoin neutraalin kirkkotilan arvokkaana keskipisteenä.

(Lainaus Kestilän seurakunnan esitteestä ja taiteilija Paavo Leinosen näyttelyluettelosta)

Kiitämme mielenkiintoisista ja arvokkaista kirjoituksista joita toimitus on saanut käyttöönsä tätä lehteä tehdessään.

Hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta!

Juhani Leinonen, Seppo ja Eila Räisänen

SUKUKOKOUS LAUKAASSA.

Upea kesäpäivä sai Laukaan maisemat hehkumaan kesän lämpöä ja kauneutta. Iloisia sukuseuran jäseniä oli saapunut eri puolilta Suomea liki 70 osallistumaan tähän kesän kohokohtaan. Osallistujien luettelosta poimin ainakin 28 eri paikkakuntaa, joista kokousvieraita oli saapunut.

Varsinainen sukuseuran kokous sujui jo tutuksi tulleeeseen tapaansa iloisesti ja leppoisasti esimies Juuso Häikiön johdolla. Toiminkertomuksen osalta todettiin, että edellinen sukukokous oli pidetty Utajärven Rokualla eikä Vaalassa, kuten toimintakertomuksessa oli ehdotettu. Tilinpäätös, toimintasuunnitelma ja talousarvio hyväksyttiin esitetyissä muodoissaan. Erovuoroiset hallituksen jäsenet valittiin yksimielisesti kaikki uudelleen samoin tilintarkastajat. Jäsenmaksun määräksi hyväksyttiin hallituksen esittämä 50,- mk/ vuosi ja ainaisjäsenmaksun määräksi 500 mk.

Kokouksessa ilmeni, että taitelija Paavo Leinosen tekemiä taideteoksia on kauppias Juuso Häikiön kylmilleen jääneessä rakennuksessa. Maalausten pelastustyöt uskottiin Jukka Häikiön hoidettavaksi. Mahdollisista hankkeen kulujen korvauksista päätettiin sopia tulevissa vuosikokouksissa erikseen.

Puheenjohtaja kiitti Edith Järviluotoa hänen laatimasta Pielisjärven Leinosten sukuhistoriikista, jonka kappaleen hän lahjoitti sukuseuran arkistoon.

Kokouksen jälkeen tehtyyn bussiretkeen eivät kaikki halukkaat mahtuneet mukaan, mutta ei se pahaa mieltä aiheuttanut.

Tämän kokouskerran odotetuin ohjelma oli metsänhoitaja Jänterän esitelmä Laukaan Leinosista ja erikoisesti nimismies Matti Leinoselta. Näin esitettynä Suomen historiaan tulee mielekkyyttä ja monet ennen vain vuosilukuina vilahduneet asiat saavat oikean sisällön. Jäin miettimään: millaista elämä Laukaan seudulla ja muuallakin Suomessa oli noihin nuijasodan aikoihin. Syyt ja seuraukset oli helpompi ymmärtää. Vallastahan se silloinkin oli kysymys.

Ihmetellä täytyy sitäkin, miten niissä oloissa nimismies pystyi ylläpitämään edes jossain määrin veronkantoa ja muuta järjestystä. Tällaiset eri paikkakuntiin liittyvät esitelmät ja katsaukset antavat hyvää sisältöä sukukokousten virallisten asioiden lomaan ja valottavat erilaisia elämänmuotoja tuoden viestin menneiltä sukupolvilta.

Jäämme innolla odottamaan tulevan kesän sukukokouksen tapahtumia ja tapaamisia.

Eila Räisänen

4

NYT KÄYME JOULUN VIETTOHON....

Tänäkin vuonna on järjestetty tilaisuuksia, missä joululaulut ovat kaikuneet. Niissä on jotain iki iloista, lämmintä ja hiukan haikeaa-kin. Varttuneille ne tuovat mieleen kouluajan, ei enää hankalana uuden laulun opetteluna vaan harmit unohtuneina illoisina muistoina. Kiusallisiksi joululaulut muuttuvat markettien ja tavaratalojen kuumuudessa ja tungoksessa. Siellä niiden pitäisi virittää ostajat herkälle mielelle, avaamaan kukkaron nyörit ja saada heidät unohtamaan, että Visa-korttilasku lankeaa tammikuussa. Nyt vain iloista antamisen riemua muistamalla toki sentään Jouluna nekin tutut, joille ei juuri muina merkkipäivinä lahjoja ostella.

Tähän tarkoitukseen käytettynä joululaulut eivät sovi. Onko vielä sellaista kauppiasta, joka uskaltaa jättää joululaulut arvoisempaan paikkaan kuin kaupankäynnin hulinaan, jos on niin hatun nosto hänelle.

Kohdalleni sattui ilo olla kuuntelemassa pientä joululaulujen esitystilaisuutta Leppävaaran kirkossa. Erään koulun musiikkiluokan oppilaat olivat päättäneet järjestää joulukonsertin. He olivat itse valinneet esittämänsä musiikin ja ilman opettajansa apua harjoitelleet laulut ja niiden säestyksen. siinä vuorottelivat herkästi soiva huilu, piano, viulu ja kitarat sekä lauluryhmä. toteutus sujui hyvin, vaikka "Petteri punakuonon" kohdalla alkusäkeiden laulaja oli sekaantua sanoissa, sai kuoroa johtanut tyttö ryhmän järjestykseen ja "Petteri" luotsattua Pukin sinne, minne pitikin.

Väliajalla nautimme kahvit ja hyviä kotileivonnaisia, joista ehkä osa oli äidin valmistamia.

Kyllä tälläkin tilaisuudella oli hiukan "kaupallinen" tarkoitus, luokka kartutti illan tuotolla luokkaretkensä kassaa, mutta nuorten esiintyjien aitous ja iloinen esiintyminen antoivat hyvän mielen, eikä "rahastus" häirinnyt. Kirkosta poistuessa jäi mieleen soimaan "Jouluyö, juhlayö" ja Joulukuu oli todella ovella.

Eila Räisänen

AARNE JANTERA

NIMISMIES-LEINOSSET - LAUKAAN LEINOSTEN KANTAISAT -
erämaakansan ja voutienkin luottamusmiehinä Rautalammin
hallintopitäjän vaikeissa alkuvaiheissa.

" Viidestä " Leinosen veljeksestä, jotka K. j. Jalkasen mukaan tulivat 1500-luvun puolivälissä Juvalta Laukaaseen, on Martti Siira muutama vuosi sitten dokumentoinut Juho Juhonpojan ja Lauri Juhonpojan, joista Juhosta tuli silloin koko Keski-Suomen käsittäneen Rautalammin suuren hallintopitäjän ensimmäinen nimismies. Häntä tunnetumpi historiallinen henkilö oli kuitenkin hänen poikansa Matti, hänkin nimismies ja - ehkäpä virkansa johdannaisena - myös nuijapäällikkö. Kun jo Matin vanhempi veli Olli ehti ennen kuolemaansa toimia - välittömästi isä-Juhon jälkeen - hänkin Rautalammin nimismiehenä (Ollista on myös veromaininta kerrassaan pitäjänsä toiseksi rikkaimpina miehenä) olen otsikoinut esitykseni: Nimismies-Leinoset, Laukaan Leinosten kantisat, erämaakansan - ja voutienkin luottamusmiehinä hallintopitäjän vaikeissa alkuvaiheissa.

Juho Juhonpoika Leinonen (s. n 1525) oli lähtenyt liikkeelle - kenties ns liikamiehenä, sen ajan veropakolaisena tai ainakin luvatut verovapaudet tietäen ja leveämmät elinolot aavistaen - syntymäkodistaan Juvan Vesikansan neljänneskunnan Vehmaisten kymmeneskunnan 1. talosta Vuorenmaan kylästä. Tämän talon ensimmäinen dokumentoitu isäntä oli Martti Siiran mukaan Juhon isoisä Michel Leinonen (s. n 1475), jonka Mikkelinahon laitamalla mahdollisesti me, Mikkelin sukkokouksen retkeilyllä olleet, kolmisen vuotta sitten vierailimme.

Juho Juhonpoika Leinonen tuli Laukaaseen v 1552 saaden tuolloin hallintaansa koko nykyisen Leinolan kylän alueen. Hän oli ensimmäisen Leinolan talon isäntänä, täällä Peurungankin läheisillä hämäläisten vanhoilla erämailla, vuosina 1552-79 ja noin vuodesta 1560 hän toimi myös vasta perustetun Rautalammin hallintopitäjän - Jyväskylältä aina Suomenselälle ulottuneen valtavan alueen - ensimmäisenä nimismiehenä. Otsakehenkilöistäni Olli Juhonpoika L. peri isänsä talon vuosiksi 1580-89, jolloin hän kuoli ja myös siis noin kymmeneksi vuodeksi isänsä luottamusviran. Nimismiehen virka " periytyi " - se ilmeisesti annettiin vanhan luottamuksen pohjalla - myös Ollin veljelle Matti Juhonpojalle, joka oli Leinolan isäntänä v:een 1605 asti. Matti Juhonpoika Leinonen oli historiasta tunnetuksi tullut rautalampilaisien nuijapäällikkö - tai ainakin pohjalaisten kutsun saatuaan talonpoikien aseisiin nostattaja - myöhäissyksystä 1596 jopa talveen 1598 asti.

Juho Juhonp. Leinosen Juvalta saapumisen aikoihin Laukaassa ja koko Keski-Suomessa vallitsi vielä erämaavallan aikaisen interregnumin tila. Kuningas Kustaa Vaasa oli kylläkin jo 1542 julistanut Hämeen asumattomat, vain nautintakäytetyt, erämaat " Jumalalle, kuninkaalle ja kruunulle kuuluviksi " tähdäten alusta alkaen niiden vakinaiseen asuttamiseen veroa tuottaviksi ja rajaa Venäjää vastaan turvaaviksi valtakunnan suojamaiksi. Uudisasukkaitten houkuttimiksi kuningas lupasi erämaalle (pysyvästi) muuttajille kolmen vuoden verovapauden. Hämäläisille erämiehille tarjottiin esikoisoikeus asettua asumaan entisille todistetuille nautintamailleen - mutta kun se näennäisestä hyvästä alusta huolimatta ei vaikuttanut kovinkaan onnistuvan - tarjottiin vastaavat edut halukkaille savolaisille tulok-

kaille. Ja silloin pian alkoi väkirikkailta Juvan mailtakin säpinä tähän suuntaan tehden kai oikeutta vanhalle sanonnalle: " Helpompi on paimentaa kapallista kirppuja kuin estää savolaisia muuttamasta.. " Olivathan laajat neitseelliset kaskimaat houkuttelemassa.

Primusmoottorina ja käytännön organisaattorina noissa savolaisten uudisasukkaitten liikkeellesaamispuuhissa oli Savonlinnan vouti ja käskenhaltija v:sta 1547 aina v:een 1562 asti Kustaa Fincke, joka historiassa tunnustetaan Hämeen takamaiden varsinaiseksi asuttajaksi.

Aikakirjojen mukaan kävivät entiset hämäläiset eränauttijat täällä monesti väkivalloin savolaisten tulokkaiden kimppuun, monia verisiäkin tappeluja käytiin ja ainakin v:een 1564 asti hämäläiset harrastivat erävesillään laillistakin kesäkalastusta. Tuolloin päätettiin Rautalammin kesäkäräjillä, missä nimismies Juho Leinonen ilmeisesti toimi käräjäpaikan isäntänä, kieltää tuo ulkopuolisten kesäkalastus uudisasukkaitten pyynnöstä ja enemmän väkivallan välttämiseksi. Voimme vain kuvitella, että nimismiehellä oli alussa melkoisesti tekemistä tälläkin saralla... Vaikka eräkalastus oli siis v:sta 1564 alkaen kiellettyä, joutuivat esim jämsäläiset maksamaan menetetyistä eränautinnastaan aina v:een 1600 asti samanlaista kalaveroa kuin paikalla-asuvat uudisasukkaatkin v:sta 1558 alkaen; veronkantajan varsinaista kataluutta jo tuohon aikaan, ja toisaalta oimittuisuudessaan hämäläisten jatkuvankin häirinnän ymmärrettäväksi tekevää.

Kustaa Fincke päällepäsmärinä ja kuninkaan uskottuna onnistui tuolloin pääsemään, Savonlinnan voudin virkansa ohella, myös Hollolan kihlakunnan tuomariksi " paremmin asutustilannetta valvomaan ja hämäläisiä rauhoittamaan " niin kuin hän hakemustaan kuninkaalle perusteli. Tällaisissa oloissa tulikin - kun em hämäläisten " esikoisoikeutta " jossain määrin myös pysyvästi hyväksi käytettiin - entisistä eränautintamiehistä lopulta enintään noin kolmannes Keski-Suomen pysyvästä kanta-asujamistosta.

Kun ensimmäistä nimismiestä uuteen suureen hallintopitäjään tarvittiin todennäköisenä valitsijana oli Juho Leinosen jo asutusvaiheessa, ehkäpä jo Juvalla, tutustunut em vouti ja nyt myös hämäläiskihlakunnan tuomariksi nimetty Kustaa Fincke. Hänen nimittäjälleen kuningas Kustaa Vaasalla oli, kuten edellä jo viittasin, Hämeen takamaita asuttaessaan tavoitteena myös puolustustehon vahvistaminen valtakunnan rajaseudulla olemassa ollutta jatkuvaa venäläisuhkaa vastaan. Pähkinäsaaren rauhan aikainen raja oli tulkinnanvarainen, ja venäläiset kävivät vielä 1500-luvun loppupuolella hävitysretkillä Pohjanmaan uudisasukkaitten mailla. Vaasat asettivat tällöin omia luottamusmiehiään Fincken tavoin rajamaakunnan virkatehtäviin: niin myös v 1560 perustetun Rautalammin uuden srk:n kirkkoherraksi tuli - silloin jo Eerik XIV nimityskirjeellä - Laurentius Laurentii Jentz ensimmäisenä asuinpaikkanaan nyk. Pielaveden Säviänvirta aivan valtakunnan koillisrajalla - nykyisen Päijänne-Keitele kanavareitin mahdollisessa ääripäässä - ja siis varsin kaukana nimismiehen asuinpaikasta, pitäjän hallinnollisesta keskuksista. Kustaa Fincken valitsema nimismies ja saman suuralueen kattavan seurakunnan ens. kirkkoherra Laurentius (hän palveli kirkkoherrana aina 1600-luvun alkuun) pelasivat monissa hallintoasioissa ilmeisesti hyvin yhteen ja samoin teki poika-Matin nimismies-aikana hänen kanssaan silloin jo Rautalammin srk:sta eronneeksi katsotun Laukaan ensimmäinen kirkkoherra Ericus Marci jopa nuijasodassakin. Siinähan sitten kävi hajallaan

asuville talonpojille, että venäläisten sijasta " omat koirat purivat ": Ruotsin huovit ja heidän päällikkönsä, tuolloin Sigismundin pyrki- myksiä tukeneet aateliset, kohtelivat Vaasoihin luottaneita talonpoi- kia suorastaan riistäen niin epäoikeudenmukaisesti, että sorretut alamaiset luottamusmiehineen - ml. siis sekä nimismies että pappi - tarttuivat epätoivoissaan varsin puutteellisiinkin aseisiin pahimpien riistäjien karkoittamiseksi.

Rautalammin laaja hallintopitäjä kuului vsta 1563 alkaen Sääksmäen kihlakuntaan, jonka voutia - samoin kuin Hauhonkin voutia - nimis- miehemme joutuivat avustamaan veronkantotehtävissä. Nimismiehen pää- tehtävänä oli tuolloin kuitenkin kestityksen toimittaminen ja kyydi- tyksen järjestäminen kaikille kruunun asioissa matkustaville, ja ni- mismiestalossa pidettiin kaikki käräjät. Näin nimismiestalo - jolta jo lähtökohtana, sen isäntää virkaan valittaessa, edellytettiin melko paljon - oli koko suuren hallintopitäjän hallinnollinen keskus, jossa mm voudit ja kihlakunnantuomari majailivat asioillaan liikkeessaan. Majatalon pitäminen näyttää laajemminkin kuuluneen nimismiehen vel- vollisuuksiin, ja vähän myöhempanä aikana toimi nimismiestalo (en- tinenkin kuten Laukaan Leinola) samalla säännöllisesti kestikieva- rina.

Voudin ja nimismiehen veronkantoyhteistyöstä on säilynyt konkreet- tinen maininta Olli Juhonpoika Leinosen osalta (siis 2. polvessa). Vouti Bertil Simoninpoika ilmoittaa näet v:n 1588 rästiluetelossaan, että nimismies Olli Leinosella oli rästinä koko joukko kruunun saa- tavia, jotka olivat olleet hänen kannettavinaan Pärnäsaaren neljän- neskunnasta vv. 1585-86. Tähän neljänneskuntaan eli Kanta-Laukaaseen, kuuluivat nyky-Laukaa, Saarijärvi, Sumiainen, Suolahti, Petäjavesi, Toivakka, Urainen, Äänekoski, Karstula ja vielä Jyväskylän pitäjä- kin.

Kuten edellä viittasin, joltinenkin vauraus oli ilmeisestikin pohjana nimismieheksi valinnalle, sillä nimismiehen palkkaus oli alussa hyvin epäsäännöllistä. Se käsitti vain joitakin huojennuksia veron maksus- sa, kuten maininnat vuosilta 1570 ja 1571 - perusteena korvaus kärä- jien pidosta ja kestityksestä nimismiestalossa - osoittavat. Vasta vsta 1584 lähtien (silloin oli Olli Juhonpoika ruotelissa) sai ni- mismies " joka vuosi palkakseen nauttia vapautusta kaikista vuotui- sista talonsa veroista "

Leinolan nimismiestalo sijaitsi keskeisesti Hämeestä Pohjanmaalle johtaneen (etupäässä) talvitien varrella. Jämsästä Laukaan Leppä- vedelle ja edelleen Saravedelle päästyä siirryttiin maakannaksen yli Kuusvedelle. Tätä kannasta, jolla Leinola sijaitsi, kutsuttiin Ahven- taipaleeksi. Leinolasta ja Kuusvedeltä tie jatkui edelleen Rautalam- min pappilaan (em toiseen Vaasojen hallintopisteeseen) ja sieltä Kalajoelle, missä tie on yhtynyt Pohjanmaan rantatiehen. Tätä tietä käytettiin paljon sotaväen kuljetuksiin Ruotsista Pohjanlahden ympäri Viipuriin ja päinvastoin. Niinpä maaliskuun lopulla 1577 majaili Juho Leinosen nimismiestalossa Jaakko Matinpojan johtama sotapalveluksesta vapautettu joukko matkalla Viipurista Pohjanmaalle. Miehiä oli kaik- kiaan 30 ja he nauttivat talon varastoista 3 leiviskää leipää, 2 nau- laa kalaa ja 3 tynnyriä olutta (sitäkin siis isännällä oli). 120 miehinen nihtijoukko oli vähän myöhemmin Leinolassa yöpyjien joukos- sa. - Palkkioiden perimisestä ei ole näiltä kohdin mainintoja, mutta toisaalta jouduttiin ratsumiesten syömäsaatavia käsittelemään kärä-

jissäkin ja - niin kuin tiedämme - heidän suoranaiset rosvoamisensa kypsyttivät osaltaan tilanteen alttiiksi nuijiinkin tarttumiselle.

Kaikitenkin näistä esi-isistämme on dokumentoitua tietoa varsin vähän. Sen sijaan jo kirkkopitäjän samanaikaisen rovastin, edellä mainitsemani Laurentius Jenzin osalta (joka sattui olemaan isänäitini esi-isä hänen isälinjaansa seuraten) olisi käytettävissäni ollut vähän enemmän persoonallistakin materiaalia: hänen lähettämiään ja saamiaan kirjeitä hallintoonkin liittyen ja mm suosituskirjeitä Ruotsiin vuorostaan metsäseutuja asuttamaan liikamiehinä lähteneille Rautalammin kaskitalonpojille. Vanha khra Jenz tasapainoili myöhemmin nuijasotaan liittyneiden levottomuuksien keskellä ja pyrki sovitteluun osapuolien välillä, kun taas hänen oma Rautalammin kappalaisensa Matthias oli Laukaan uuden khran tapaan nuijahankkeista ja niihin kiihottamisesta epäiltyjen joukossa. - Mutta eksyn pian jo sivupuolulle!

Nimismies Leinosten kirjoitustaidosta, jota verotuskirjanpidonkin vuoksi mielellään edellyttäisi, en ole - Matinkaan osalta - onnistunut löytämään dokumentoituja viitteitä. Sen sijaan syrjäytettyä Mattia seurannut nimismies (hänkin esi-isäni Leinos-vaarini äidin kautta) oli varmuudella kirjoitustaitoinen David Ollinpoika, joka tuli 1600-luvun alussa Laukaan Pärnäsaaren autiotalon isännäksi. - hän oli nykyisten Laukaan Kalmareiden kantaisä.

K.J. Jalkasen v 1892 ilmestyneestä väitöskirjatutkimuksesta olen poiminut joitakin kirjattuja faktoja Laukaan Leinostemme varallisuudesta. V:n 1571 ns hopeaveroluettelon mukaan Juho Juhonp. Leinonen oli pitäjänsä (= Pernasalon neljänneskunnan) vasta 7:nneksi varakkain mies, jolla oli runsaan 100 silloisen markan arvosta verotettavaa irtainta omaisuutta Leinolan talossaan. Mainittakoon, että koko pitäjän irtaimen omaisuuden (ml karja, metalliesineet ja rahavarat) verotusarvoksi saatiin tuolloin vain 3058 markkaa (savuja oli noin 150) ja rikkaimmaksi todettua pitäjäläistä, khra Laurentiusta verotettiin häntäkin vain 267 markan irtaimistosta. Olli Juhonpojan nimismiesaikaa tullessa pitäjän (koko Rautalammin) savuluku (verotilallisten ja aatelin lampuotien) oli kasvanut 235:een ja asukasluku 1650:een v. 1577, kun se em hopeaveron aikaan oli ollut n 1450 asukasta. V. 1571 oli hallintopitäjän varakkaimmalla miehellä eli khra Jenzillä 16 lehmää - hänet mainitaan historiassa myös ns suurtalonpoikana. Olli Juhonpojan aikana - siis toisessa polvessa - Leinolan varallisuus oli kasvanut edelleen, sillä Jalkasen mukaan Olli oli v 1586 pitäjän toiseksi rikkain mies omistaen mm 20 lehmää. Kun siihen lisätään hiehot, lampaat, siat ja kuljetuksille tärkeät hevoset, on Leinolan karjapihassa ja tuolloisilla kaskilaitumilla vilskettä riittänyt.

Talonpoikien ja heidän luottamusmiestensäkin elämä - joidenkin ehkä suhteellisesta vauraudesta huolimatta - kehittyi kuitenkin 1500-luvun lopulla varsin ankeaksi. Vaikka liikkuva sotaväki oli määrätty majoitettavaksi pappilaan ja nimismiehen luo, ei se riittänyt: kun sotilaiden määrä kasvoi, heitä oli pakko majoittaa tavallisiin verotaloihin, jolloin syntyi paljon puhuttu, mielivaltaiseksi osoittautunut linnaleiri-systeemi - nuijasodan siemen. Vaikka jo tavallinen verokuorma oli vsta 1562 v:een 1593 kohonnut noin 2-kertaiseksi, linnaleiri-vero tuli ylittämään kaikki muut verot yhteensä, toteaa Jalkanen. Ja se siirsi hänen mukaansa - sitaateissa - " alituisen vitsauksen itse talonpojan kotiin ja saattoi hänet kokonaan raa'an sotaväen mielivaltaan. "

Ensimmäinen rautalampilaisten ilmiäkapina oli syttynyt jo helmikuussa 1593, sen jälkeen oli pienempiä kahinoita, kunnes 15.11.1596 puhkesi varsinainen nuijakapina Isokyrössä levitäkseen yli koko Etelä-Pohjanmaan. Jo joulukuun alussa lähti sieltä Jaakko Ilkan lähettämänä lapualainen Martti Vilpunpoika Tuomaala 50 miehen kanssa levittämään kapinalippua Sigismundin Suomen käskynhaltijaa Klaus Flemingiä vastaan myös Pohjois-Hämeeseen. Yllyttäjät tulivat nimismies Matti Leinosen luo (jota on vanhoissa lähteissä erehdyksessä sanottu Sysmän nimismieheksi), " joka otti nostattaakseen tämän pitäjän miehet " (suora lainaus Jalkaselta). Kaarle-herttuan (asuttaja Kustaa Vaasan 3:n pojan) nimissä olisi mukaan lähteille tuolloin luvattu viiden vuoden verovapauttakin. Todettakoon tässä, että myös ilmajohtaja Jaakko Ilkka oli nimismies-mahtitalollinen ja niin oli sanansaattajansa Martti Tuomaalakin kotiseudullaan Lapualla. Avunpyyntö - väen nostattamispyyntö - tuli siis Laukaan Leinos-Matille hänen talonpoikaisilta luottamusmies-virkaveljiltään - ja koko Suur-Rautalammin kenttä (talonpoikien mielialat) oli edellä kerrotunkin valossa kypsä - sen Matti hyvin tiesi - ottamaan haasteen vastaan, jos hän luottamusmiehenä rohkeni sen esittää. Tiedämme, että Matti rohkeni. Varmaan hän ensin piti neuvoa uuden srk:n ensimmäiseksi kirkkoherraksi juuri Juvalta tulleen, melkein naapurissaan asuneen Erik Markunp. Finnon kanssa ja sai sovituksi, että tämä ent. sotilaspappi lähti myös vetämään Laukaan seudun ja koko Rautalammin nuijamiesporukkaa. Finnon joukonjohtajuus - ammattitaidollakin - on todennäköisempi kuin hänen vangitsemistilanteessa Nyystölässä esittämänsä hengenpelastusväite, että " oli joutunut väkisin nuijamiesten matkaan. "

Lähtemättä kuvailemaan Rautalammin nuijajoukon etenemistä herra Erikin ja nimismies Matin johdolla Päijänteen rantamia kohti, mikä Martin osalta päättyi Nyystölän täydelliseen verilöylyyn, merkitsen tähän väliotsikoksi:

MITEN MATTI JUHONPOIKA LEINONEN SELVIYTYI SIELTÄ HENGISSÄ ?

Olen aikaisemmin (kai v -89) sukulehdessämme julkaistussa artikkelissa, joka oli jo 1960-luvun Laukaa-Konnevesi-lehden kirjoitukseni toisinto, kertonut nimismies Matti Leinosen jääneen yhdessä khra Finnon kanssa Nyystölässä vangiksi ja selvinneen kotiin vasta Turun linnan kautta, kuten Erik-herrakin. Tämän tiedon olin saanut 1960-luvun alussa Laukaan historian kirjoittajalta Nils Berndtsonilta, mutta ilmeinen totuus olikin toinen, kuten Martti Siira muistaakseni jo seuranneessa sukulehdessä arveli. --- Heikki Ylikankaan Nuijasota - teoksen mukaan Padasjoen Nyystölän taistelun pääpiirteet 14.1.1957 olivat seuraavat:

Etelän kautta koukaten Flemingin joukkojen selustaan pyrkineet Hämeen kapinalliset - noin 400-miehininen pääjoukko - kääntyi Asikkalasta takaisin pohjoiseen, kohdatakseen vihollisen joukolleen mahdollisimman myötämielisessä ympäristössä. Nuijamiehet valitsivat tammikuun 14. pñä 1557 asemat Verhon kartanon rakennusten liepeiltä, ja Ivar Tawastin johtamat ratsumiehet ilmaantuivat pian peltoaukeaman vastakkaiselle laidalle käyden nopeasti hyökkäykseen. Talonpojat torjuivat iskun, ja sen jälkeen toistetut rynnäkö, useampaan kertaan. Tappiossaan raivostunut Tawast päätti kostaa houkuttelemalla talonpojat ensin ansaan. Hän lähetti sotilaspappinsa (jonka monet talonpojista tunsivat) viemään kapinallisille tarjouksen: he saisivat pitää henkensä, kunhan heittäisivät pois aseensa ja tulisivat asemistaan

vainiolle antautumaan sotaväelle. Nähdessään tilanteensa vaikeaksi (Ilkan Nokian häviökin oli jo tiedossa) talonpojat yksi toisensa jälkeen ja lopulta yhä suuremmat ryhmät heittivät aseensa ja antautuivat: Verhon kartanon aukea edusta oli satapäisenä aseettomien talonpoikien merenä. Vain muutamat - Matti Leinonen heidän joukossaan - huusivat varustusten takaa varoituksen sanoja, mutta se ei auttanut, kun lähtijät luottivat papin sanaan ja aseettomuuteensa. Mutta heidät saarrettiin ja - niin kuin historiasta tiedämme - tapettiin Ivar Tawastin käskystä viimeiseen mieheen. Antautuneista säästettiin vain khra Erik Finno, ensiksi kuitenkin Hämeenlinnan kautta Turun linnaan vankeuteen.

Esi-isämme Matti Leinonen oli ilmeisesti haistanut mahdollisen petoksen, ja pian nähdessään mitä alkoi tapahtua, eli joukkomurhan, tehnyt ainoan järkevän ratkaisun: pako! Matti ei siis joutunut Nyystölässä Erik-papin tavoin linnaan, mutta niin tapahtui vähän myöhemmin - kapinaan yllyttämisestä syytettynä. Silloin hänet vietiin kotoaan vangittuna Olavinlinnaan, kunnes pitäjäläisten yhteinen armonanomus johti vapauttamiseen. (Matti oli kaikesta päätellen pelastamisen vaivan arvoinen arvostettu luottamusmies)

Mutta tuota ennen Matin osaksi oli tullut tuoda ensimmäinen tieto katkerasta tappiosta ja verilöylystä Laukaaseen ja muualle Rautalammin erämaihin. Ilmeisesti pitäjiltä oli lähetetty kentälle mies talosta (kuten pohjalaisten ohje kuului) ja voudintilit osoittavat, että Nyystölän jälkeen vaihtui isäntä 36:ssa hallintopitäjän silloisista 191 talosta, mutta kaikki nuijamiehethän ja vastaavasti kaatuneet eivät toki olleet talon isäntämiehiä.

Tuolloinkaan eivät monet - myöskään Matti - olleet vielä valmiita hellittämään. Niinpä Gödik Fincken kopiokirjan mukaan Matti Leinonen olisi vielä tässä vaiheessa, siis toistamiseen, koonnut Rautalammin talonpoikia hyökkäämään Savoan kapinan jatkamiseksi sillä suunnalla. Tämä noin 150 miehen joukko oli kuitenkin joutunut helmikuun alussa 1597 Hämeestä saapuneiden huovien hajottamaksi. Tämänkin jälkeen Rautalammin talonpojille osoitettiin kirkkoherra Jenzin välityksellä ankaria varoituksia vielä syksyllä 1597. Noihin aikoihin - siis vasta syksyllä 1597 - Matti Leinonen vangittiin käskynhaltija Stålarmin määräyksestä kapinan lietsojana ja vietiin Savonlinnaan. Kuten edellä jo viittasin, Matin puolustajatkin olivat asialla, ja tammikuussa 1598 linnaan saapui rautalampilaisten lähetystö pyytämään Matin vapauttamista. Koko suur-Rautalammin väki oli sen mukaan vannonut uudelleen uskollisuutta ja nimenomaan luvannut olla varustautumatta kapinaan. Linnanpäällikkö Gödik Fincke - savolaisten asuttajan Kustaan poika - päästikin Matti Leinosen kotiin, " jotta tämä koko arvovallallaan kehottaisi toisia talonpoikia rauhallisuuteen ". Tällä tavoin Fincke-nuorempi, diplomaatin lailla, tunnusti vaikuttaja-Matin - vaikka jo ilman nimismiehen virkaa - tavallaan uudelleen kruununkin luottamusmieheksi.

Nuijasotaan yllyttämisestä ja osallistumisesta aiheutuneet vangitsemiset ja ristiriidat ilmeisesti aiheuttivat sen, että nimismiehen virka siirtyi Matin jälkeen Leinolan talosta pois, kunnioitettavien kolmen kierroksen jälkeen. Ehkäpä asiaan vaikutti sekin, että tarjolla oli ja valituksi tuli läheisen Pärnäsaaren isännäksi Rautalammin Kärkkäälästä muuttanut, aikaisemmin jopa vänrikiksi mainittu David Ollinpoika, jonka jälkeläinen Kalmarin Henrika taas tuli myöhemmin Olli Leinosen jälkeläistalon Eskolan emännäksi, siten suvut yhteen

liittäen. Olli ja Matti Leinosen jälkeläiset kuitenkin toimivat lautamiehinä ja kirkon seksmanneina Laukaassa pitkälle 1800-luvulle, ja sittemmin johtavina kunnallismiehinäkin, kuten Leinolan Sammallahten Ali Leinonen vielä suht. hiljattain, meidän ajallamme.

Lähteet: Jalkanen K.J.: Pohjois- Hämeen erämaat, asutus ja olot v:een 1620 (1892)

Jalkanen K.J.: Rautalammin vanhan hallintopitäjän historia (1900)

Berndtson Nils: Laukaan historia I (1965) ja historia II (1986)

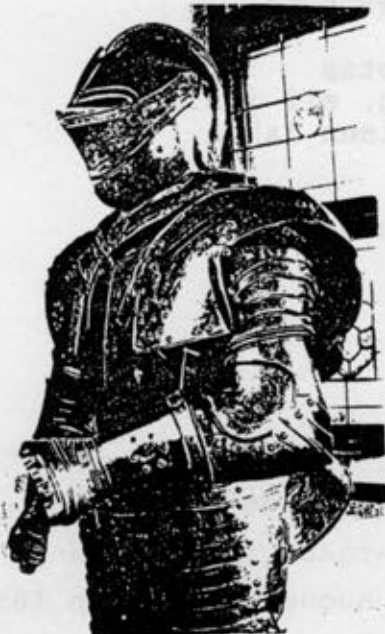
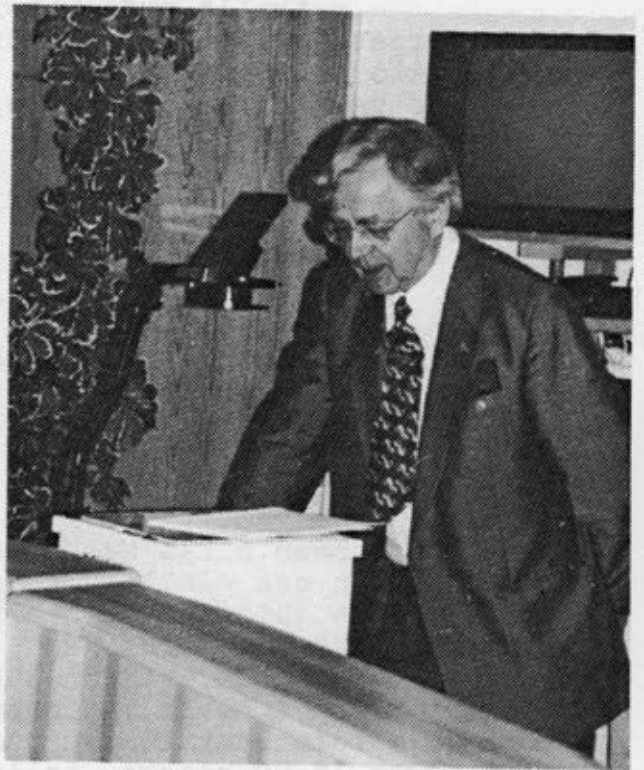
Ylikangas Heikki: Nuijasota (1977)

Pirinen Kauko: Savon historia II:1 (1982)

Metsänhoitaja Aarne Jänterä pitämässä viime kesän suukokouksessa esitelmää Laukaan ensinnäisistä Leinosista suuralueensa luottamusmiehistä.

72 -vuotiaan esitelmäitsijämme runsas tukka on kuulemma " Leinosvaarilta, Laukaan Hermannilta, joka on syntynyt 1856, saatua perintöä.

Kuva: Martti Häikiö.

Eversti Aksel Kurjen rautainen asepuke. Kurki taisteli nuijasodassa kuningas Sigismundin puolella. Jouduttuaan Kaarleher ttuan käsiin hänet tuomittiin kuolemaan, mutta armahdettiin Suomen aateliston pyynnöstä.

Aksel Kurki kuoli 1630 omistamassaan Anolan kartanossa Nakkilassa. Hänet haudattiin Ulvilan kirkkoon, mihin myös hänen käyttämänsä haarnista sijoitettiin.

Kesällä 5-6.8.1995 on Leinosten sukuseuran 10-vuotiskokous hotelli Kimmelissä Joensuussa.

Aloitamme sukuseminaarilla, jonka pitää Martti Häikiö.

Lounas klo 12.00

Retkelle lähdemme klo 13.00

Tutustumme kauniiseen Joensuuhun

- käymme kauppatorilla
- satamassa olevassa käsityönäyttelyssä
- ortodoksikirkossa
- käymme myös Kiihtelysvaarassa
 - nautimme kahvit ravintola Passelissa
 - tutustumme Kiihtelysvaaran paanukattoiseen kirkkoon ja kappeliin.
- matkan aikana näemme Pohjois-Karjalaista maisemaa ja kuulemme alueen historiaa
- matkalla myös yhteislaulua

Retken järjestää Joensuun matkailunedistämiskeskus oppaineen

Palaamme klo 17.00 Kimmeliin

Ohjelmassa vapaata tutustumista, niille jotka majoittuvat

Kimmeliin mahdollisuus sauna.

Kimmelissä on lapsille oma pallomeri ja lasten videonurkkaus.

Joensuussa toimii myös Mannerheimin lastensuojeluliiton

hoitopalvelu

- eli jos tarvitset illaksi tanssien ajaksi lasten-vahtia, soita ja tilaa sellainen hoitopalvelusta puh. 973-124086

Klo 19.00-21.00 on omaa ohjelmaa

Klo 21.00 lähtien on tanssit, jatkuen aamuyöhön yökerhossa.

Sunnuntaina aloitamme Jumalanpalveluksella Joensuun kirkossa.

Klo 12.00 lounas

Klo 13.00 Sukujuhla

Suvun juhlapuheen pitää Martti Siira

On onnellisten osa elää lauluissaan - Karjalaisten

kansanlaulujen jäljillä Kiihtelysvaarassa:

esitelmän pitää Toivo Turunen

Ja sitten, kun tähän asti on sukuseuran jäsenet esitelleet

itsensä, niin nyt olisi vuorossa hallituksen jäsenten, vara-

jäsenten ja toimihenkilöiden vuoro esittäytyä.

Ohjelmaa klo 15.00 saakka, jolloin nautimme lähtökahvit.

Ja nyt, koska tämä on Leinosten sukuseuran 10-vuotis juhlapöytäkokous, jos olet kiinnostunut ohjelmantekoon, eli jos sinulla on laulamisen -, lausumisen -tai soittamisen lahja, soita minulle.

Pistetään päivämäärä ylös kalenteriin ja kokoonnutaan Joensuuhun 5-6.8.1995 Hotelli Kimmeliin.

Hyvää talvea toivottaen ja ensi kesää odottaen

Marja-Liisa Kontkanen

Järvenpää puh. 90-2919335

Ilmoittautumiset kokoukseen suoraan Sokos Hotel Kimmelin myyntipalveluun puh 973-1772111 mainitsemalla "Leinosten sukukokous" 21.7.1995 mennessä. Ateriat seisovasta pöydästä á 75,-, lähtökahvi leipineen 25,-. Leinosille on varattu 40 kpl kahden hengen huoneita hintaan 185 mk/henkilö/ vrk

Toimitus

Sukukokouksen osanottajia

Laukaan Leinolan kylän kesäisiä maisemia
Kuvat: Martti Häikiö

PERHERYHMÄLOMAKE

Lähettäjä

Mies		Am	
Synt.aika		Paikka	
Vih.aika		Paikka	
Kuolinaika		Paikka	
M.isä		M.äiti	
Miehen muut vaimot			
Vaimo		Am	
Synt.aika		Paikka	
Kuolinaika		Paikka	
V.isä		V.äiti	
Vaimon muut miehet			
Lapset	Synt. aika	Paikka	Kuolinaika
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
Huomautuksia			
Tietolähteet			
Tietoja saa käyttää sukut.			

Hei kaikki Leinosen suvun jäsenet

Pidimme kesällä 23.7.1994 oman Anders Leinosen jälkeläisten sukutapaamisen Kiihtelysvaarassa, kahvila-ravintola Passelissa. Lähtökohtana oli sukututkimus, jonka rungon Sisko Noponen on tehnyt 10 vuotta sitten. Marja-Liisa Kontkanen ja Erkki Pakarinen ovat täydentäneet ja saattaneet sen ajan tasalle eli tähän päivään ja onpa sinne löytynyt vanhimmalle Andersille isä ja äitikin. Nyt kun vielä löytäisimme hänelle vanhemmat ja samalla tiedon, mistä ensimmäinen Anders Leinonen on tullut Tohmajärven Kantosyrjään.

Perimätieto kertoo, että kolme veljestä ja isokokoinen nainen, Leinosia, (huomattakoon, että miesten koosta ei ole kerrottu mitään) olisi tullut suolanhakureissullaan Tohmajärvi-Kiihtelysvaara maisemiin, Mutta sen tiedon todenperäisyys ja tieto mistä nämä ihmiset saapuivat on vielä selvittämättä.

Laitan oheen sukututkimuksen alun eli, jos joku löytää neljän ensimmäisen Anders Leinosen siskoja ja veljiä esivanhemmistaan, niin ottakaapa yhteyttä ja yhdistetään tietojamme, ehkä joskus saamme yhdistettyä näitä sukuhaaroja, joita Joensuun seudulla on.

Sukututkimus on tehty Suomen sukututkimus-seuran tietokoneohjelmalla. Tutkimuksessa on Kiihtelysvaaran Leinosten historiikkiä, Leinosen sukunimen merkitys ja Leinosen sukupuu, Suomen historiaa ja sukututkimus 1687-luvulta polvelta toiselle vuoteen 1819 asti. Olof Leinosesta, s.5.4.1819 Kiihtelysvaaran Oskolassa, olemme tulleet kaikki sukuhaarat tähän päivään.

Sukututkimus sisältää n. 700 henkilöä ja 240 liuskaa. Tutkimus on jaettu 20 osaan ja alussa on sisällysluettelo, jokainen löytää siitä itsensä vanhempiensa tai isovanhempiensa nimen mukaan, siinä on merkitty vain 8-sukupolvea. Yksi kansio on toimitettu Leinosten sukuseuralle Kestilään. Hannes Hotulainen Joensuusta kopioi sitä halukkaille.

Kiitokset Hannekselle tästä työstä.

Sukututkimus on tosi kiva ja mielenkiintoinen harrastus ja jos lähtee tästä päivästä taaksepäin, tutustuu samalla kaikkiin sukulaisiinsa, mistä ei ehkä ennen ole kuullutkaan eli 2, 3, ja neljänsiin serkkuihinsa. Ja kuulee tosi kivoja tarinoita, löysinpä minäkin henkilön, joka muistaa minun isäni Aarne Leinosen (72 v.) vauvana, kiitokset Sirkka Sinkkoselle.

Ikäkäsitteet tätä tehdessä on romuttuneet täydellisesti eli se kuinka vanhaksi ihminen tuntee itsensä, pitää paikkansa, ei niinkään se kuinka paljon tai vähän on vuosia täyttänyt.

Samalla saa tietoa historiasta, millaista elämä on ollut meidän iso- ja isovanhempien aikaan. Vielä on paljon pirteitä 90-vuotisia, jotka muistaa entisiä asioita ja joilta voi kysellä.

Tutkimuksen voi aloittaa vaikka omista vanhemmista ja heidän sisaruksistaan. Niin että siitä vain sukuloimaan ja keräämään tietoa ja tarinoita, varmasti on antoisa harrastus.

Ja se tässä on hyvä, että aina löytyy ihmisiä, jotka neuvovat ja auttavat tämmöistä aloittelijaa.

Pistän oheen perheryhmälomakkeen, josta on helppo aloittaa ja jos on tietokone, siinä on lokero henkilönumeroa varten.

Kiihtelysvaarassa oli sukutapaamispäivänä tosi aurinkoinen, kuuma päivä. Aloitimme yhteislaululla, historiikilla ja sitten Heimo Leinonen soitti viululla Kiihtelysvaaran kotiseutulaulun hanurilla säestettynä.

Kauko Leinonen toivotti meidät tervetulleeksi ravintolaansa ja heille lämmin kiitos hyvästä järjestelystä, tilat ovat viihtyisät, maisemat tosi upeat ja ruokana ollut kermahärkä, porkkanoiden ja riisin kera kaksine salaatteineen oli tosi hyvää ja vieläpä edullistakin. Kannattaa poiketa, jos siellä päin ajelee.

Erkki Pakarinen piti esitelmän sukututkimuksesta ja laesta, joita siitä on. Kiitokset Erkille siitä.

Sitten meillä oli esittäytyminen eli jokainen esitteli itsensä ja perheensä, samalla kuulinme hyvinkin kivoja tarinoita elävöittämään esittelyä.

Kahvin jälkeen Toivo Turunen piti esitelmän " Tarinaa kirkonkylän asumuksista ja asukkaista". Hän oli tehnyt paljon töitä esitelmän eteen.

Saimme monisteena kartan Kiihtelysvaaran keskustasta taloineen vuosisadan vaihteessa. Kartta oli pohjana esitelmässä, kun etenim-

Hei kaikki Leinosen suvun jäsenet

Pidimme kesällä 23.7.1994 oman Anders Leinosen jälkeläisten sukutapaamisen Kiihtelysvaarassa, kahvila-ravintola Passelissa. Lähtökohtana oli sukututkimus, jonka rungon Sisko Noponen on tehnyt 10 vuotta sitten. Marja-Liisa Kontkanen ja Erkki Pakarinen ovat täydentäneet ja saattaneet sen ajan tasalle eli tähän päivään ja onpa sinne löytynyt vanhimmalle Andersille isä ja äitikin. Nyt kun vielä löytäisimme hänelle vanhemmat ja samalla tiedon, mistä ensimmäinen Anders Leinonen on tullut Tohmajärven Kantosyrjään.

Perimätieto kertoo, että kolme veljestä ja isokokoinen nainen, Leinosia, (huomattakoon, että miesten koosta ei ole kerrottu mitään) olisi tullut suolanhakureissullaan Tohmajärvi-Kiihtelysvaara maisemiin, Mutta sen tiedon todenperäisyys ja tieto mistä nämä ihmiset saapuivat on vielä selvittämättä.

Laitan oheen sukututkimuksen alun eli, jos joku löytää neljän ensimmäisen Anders Leinosen siskoja ja veljiä esivanhemmistaan, niin ottakaapa yhteyttä ja yhdistetään tietojamme, ehkä joskus saamme yhdistettyä näitä sukuhaaroja, joita Joensuun seudulla on.

Sukututkimus on tehty Suomen sukututkimus-seuran tietokoneohjelmalla. Tutkimuksessa on Kiihtelysvaaran Leinosten historiikka, Leinosen sukunimen merkitys ja Leinosen sukupuu, Suomen historiaa ja sukututkimus 1687-luvulta polvelta toiselle vuoteen 1819 asti. Olof Leinosesta, s.5.4.1819 Kiihtelysvaaran Oskolassa, olemme tulleet kaikki sukuhaarat tähän päivään.

Sukututkimus sisältää n. 700 henkilöä ja 240 liuskaa. Tutkimus on jaettu 20 osaan ja alussa on sisällysluettelo, jokainen löytää siitä itsensä vanhempiensa tai isovanhempiensa nimen mukaan, siinä on merkitty vain 8-sukupolvea. Yksi kansio on toimitettu Leinosten sukuseuralle Kestilään. Hannes Hotulainen Joensuusta kopioi sitä halukkaille.

Kiitokset Hannekselle tästä työstä.

Sukututkimus on tosi kiva ja mielenkiintoinen harrastus ja jos lähtee tästä päivästä taaksepäin, tutustuu samalla kaikkiin sukulaisiinsa, mistä ei ehkä ennen ole kuullutkaan eli 2, 3, ja neljänsiin serkkuihinsa. Ja kuulee tosi kivoja tarinoita, löysinpä minäkin henkilön, joka muistaa minun isäni Aarne Leinosen (72 v.) vauvana, kiitokset Sirkka Sinkkoselle.

Ikäkäsitteet tätä tehdessä on romuttuneet täydellisesti eli se kuinka vanhaksi ihminen tuntee itsensä, pitää paikkansa, ei niinkään se kuinka paljon tai vähän on vuosia täyttänyt.

Samalla saa tietoa historiasta, millaista elämä on ollut meidän iso- ja isovanhempien aikaan. Vielä on paljon pirteitä 90-vuotisia, jotka muistaa entisiä asioita ja joilta voi kysellä.

Tutkimuksen voi aloittaa vaikka omista vanhemmista ja heidän sisaruksistaan. Niin että siitä vain sukuloimaan ja keräämään tietoa ja tarinoita, varmasti on antoisa harrastus.

Ja se tässä on hyvä, että aina löytyy ihmisiä, jotka neuvovat ja auttavat tämmöistä aloittelijaa.

Pistän oheen perheryhmälomakkeen, josta on helppo aloittaa ja jos on tietokone, siinä on lokero henkilönumeroa varten.

Kiihtelysvaarassa oli sukutapaamispäivänä tosi aurinkoinen, kuuma päivä. Aloitimme yhteislaululla, historiikilla ja sitten Heimo Leinonen soitti viululla Kiihtelysvaaran kotiseutulaulun hanurilla säestettynä.

Kauko Leinonen toivotti meidät tervetulleeksi ravintolaansa ja heille lämmin kiitos hyvästä järjestelystä, tilat ovat viihtyisät, maisemat tosi upeat ja ruokana ollut kermahärkä, porkkanoiden ja riisin kera kaksine salaatteineen oli tosi hyvää ja vieläpä edullistakin. Kannattaa poiketa, jos siellä päin ajelee.

Erkki Pakarinen piti esitelmän sukututkimuksesta ja laesta, joita siitä on. Kiitokset Erkille siitä.

Sitten meillä oli esittäytyminen eli jokainen esitteli itsensä ja perheensä, samalla kuulumme hyvinkin kivoja tarinoita elävöittämään esittelyä.

Kahvin jälkeen Toivo Turunen piti esitelmän " Tarinaa kirkonkylän asumuksista ja asukkaista". Hän oli tehnyt paljon töitä esitelmän eteen.

Saimme monisteena kartan Kiihtelysvaaran keskustasta taloineen vuosisadan vaihteessa. Kartta oli pohjana esitelmässä, kun etenim-

me kirkonkylän teitä pitkin, kuunnellen tarinaa asukkaista, jotka vaikuttivat silloiseen elämään ja kirkonkylän kehitykseen. Toivo Turunen on henkilö, joka ehkä eniten tuntee Kiihtelysvaaran rikasta perimätietoa ja historiaa.

Paljon kiitoksia hänelle esitelmästä.

Hannes Hotulainen lausui kaksi runoa ja tempaisi kaikki mukaansa elävällä esityksellään. Näki sielunsa silmin pöydän ja siinä karpäset ja tunsi nenässään tuvan väkevät tuoksut. Toivottavasti kuulemme hänestä lisää. Kiitokset Hannekselle sinne Joensuuhun. Saimme kuulla Kyllikki Martikaisen ja Heimo Leinosen muistelmat lapsuudesta, mielenkiintoista kuulla sen ajan elämästä. Kiitokset heille.

Tilaisuudessa oli mahdollisuus ostaa Sukuseura viirejä ja rintanappeja sekä kirjoja Kiihtelysvaaralaisista ihmisistä. Osallistujia oli luettelon mukaan 22 eri paikkakunnalta, 94 suvunjäsentä, kaukaisimmat Sukevalta, Vammalasta, Tampereelta, Suur-Helsingin alueelta, Kuopio ja Joensuu ympäristökontineen. Joten laajalle on tämäkin sukuhaara levinnyt.

Sunnuntaina näimme osan osallistujista Jumalanpalveluksessa Kiihtelysvaaran kirkossa. Anne Turtiainen lauloi Pyhäaamun rauhan. Saarnan toimitti Leena Santavuori ja hän oli ottanut aiheessaan huomioon suvun ja uskonnon merkityksen sukuun. Jumalanpalveluksen jälkeen oli kirkon historiasta esitelmä ja kävimme katsomassa kellotapulia. Sieltä on muuten aivan uskomattomat näköalat kiihtelysvaaralaiseen maisemaan. Lopuksi kävimme kirkkokahvilla Passelissa.

Kiitokset kaikille, jotka osallistuitte sukutapaamiseen Kiihtelysvaarassa, toivottavasti tapaamme taas Joensuussa Leinosten sukuseuran 10-vuotis sukukokouksessa.

Marja-Liisa Kontkanen
Järvenpää

ANDERS LEINOSEN JÄLKELEISTEN SUKUTAPAAMISEN ILOISIA OSALLIS-
TUJIA KIIHTELYSVAARASSA HEINÄKUUSSA 1994.

Sukututkimus

Joensuun maakunta-arkistossa säilytettävien Tohmajärven ev. lut. seurakunnan väestörekisteriasiakirjojen (rippikirjat 1733-1742, historiankirjat 1730-1785), sekä Kiihtelysvaaran ev.lut. seurakunnan väestörekisteriasiakirjojen (rippikirjat 1746-1848, lastenkirjat 1749-1848, historiankirjat 1786-1828) mukaan on Tohmajärven Kantosyrjän kylässä, 1730-luvulta lähtien Kiihtelysvaaran kappelin Oskolan kylässä asunut talollinen ANDERS LEINONEN (Anders Leinoin; Antti Leinonen), k. 5.4.1737 50-vuotiaana, ja hänen puolisonsa Anna (Tohmajärven vanhimpaan säilyneeseen rippikirjaan - käsittää vuodet 1733-1741 - ei Annasta ollut merkitty muita tietoja kuin etunimi. Avioparilla mainitaan ainakin seuraavat lapset:

1. MICHEL, s. 1721 (syntymävuodeksi vaihtuu myöhemmissä rippikirjoissa 1733), k. 21.12.1787.
2. ANDERS s. 1723
3. BERTIL, s. 1726, k. 15.1.1788, asui perheineen ensin Oskolan kylässä, mutta siirtyi vuosien 1754-1766 rippikirjassa Palon kylään tilalle nro 8, myöhemmin saman kylän tilalle nro 19.
4. JOHAN, s. 1732, muutti Pohjanmaalle vuoden 1760 jälkeen jäätyään leskeksi.
5. CHRISTEN, s. 8.2.1736

Oskolan kylässä tilalla nro 13 on asunut talollinen Anders Leinonen (Antti Leinonen), s. 1723, k. 13.11.1788, puolisonaan ANNA SUHONEN (Anna Suhoin), s. rippikirjan mukaan vuonna 1727, k. 20.10.1804. Avioparilla on ollut ainakin seuraavat lapset:

1. MICHEL, s. 22.3.1752
2. CHRISTINA, s. 4.6.1755
3. SUSANNA, s.3.12.1757
4. WALBORG, s. 30.1.1760
5. ANDERS, s. 3.4.1762

Talollisen poika Anders Leinonen, s. 3.4.1762, k. 10.4.1808, on vihitty avioliittoon 17.12.1786 puolisonaan niin ikään Oskolan kylässä asunut ANNA PULKKINEN (Anna Pulckin), s. 29.3.1764, k. 19.4.1806. Avioparille on merkitty ainakin seuraavat lapset.

1. ANNA, s. 13.10.1787
2. ANDERS, s. 27.11.1789
3. SISANNA, s. 1792
4. MARGARETHA, s. 25.10.1793, k. 30.11.1794
5. OLOF, s. 29.9.1795 (rippikirjoissa syntymäaika 24.9.1795)
6. CHRISTINA, s. 1798
7. JOHAN s. 9.7.1800

Oskolan kylässä tilalla nro 13 asunut talollinen Anders Leinonen, s. 27.11.1789, k. 16.4.1837, on vihitty avioliittoon 13.10.1811 puolisonaan Huhtilammen kylässä asunut ANNA PIIPPONEN (Anna Pijpoin), s. 15.4.1789, k. 27.4.1834. Avioparilla on ollut ainakin seuraavat lapset:

1. ANDERS, s. 19.6.1816, k. 1825
2. OLOF, s. 5.4.1819

Leskeksi jäätyään Anders Leinonen, s. 27.11.1789, k. 16.4.1837, on kuulutettu avioliittoon 15.3.1835 (vihkiaikaa ei Kiihtelysvaaran historiankirjoista löytynyt; kuulutuspäiväys on saatu rippikirjasta) puolisonaan leski MARIA GRÖN, s. 14.4.1797. Lastenkirjoissa avioparilla mainitaan yhteinen poika JOHAN, s.4.4.1836. Rippikirjan mukaan Maria Grön on muuttanut jonnekin vuonna 1840, mutta paikkaa tai sivua ei ole merkitty.

LEINOSIA KÄKISALMEN LÄÄNISSÄ 1600- LUVULLA.

Alunperin Leinosten kotipaikka näyttää olleen Savossa, sillä siellä se oli yleisimpiä nimiä 1500- luvulla. Tosin Suomen läntisimmissäkin osissa heitä on esiintynyt. Käkisalmen lääniin Leinoset tulivat Savosta pääosin ruhtuurisodan (1656-1658) jälkeen. aikaisemmin heitä oli siellä satunnaisesti. Parikkalassa oli Antti Leinonen jo 1618 ja Laukonvaarassa on noin vuoden 1650 paikkeilla ollut Klemetti Leinonen renkinä ja hän asui Kiteellä vielä 1667. Puikkolaa sanottiin Savonkyläksi 1666, sinne oltiin tultu Savosta jo ennen sotaa, olihan siellä Matti Leinosella (ehkäpä sama kuin Matti Suomalainen eräässä maakirjassa) tila 1640-luvun puolivälistä alkaen. Tuomiokirjoissa ensimmäiset maininnat ovat vuodelta 1663. Kiteellä oli silloin Erkki Leinosen leski Elin Laurintytär ja veli Antti. Samaan aikaan siellä mainitaan Pekka Leinonen, jonka sanottiin vasta tulleen Savosta. Kantosyrjässä asui Antti Leinonen vuonna 1669. Todennäköisesti hän oli sama kuin edellä mainittu Erkin veli. Vuonna 1670 Kantosyrjässä asui myös Pekka Juhonpoika Leinonen. Arvatenkin sama, joka oli Kiteellä jo 1663. Samoilla paikkeilla Kiteellä tai Tohmajärvellä olivat ainakin Mikko, Erkki ja Potoskavaarassa toinen Pekka. Hieman myöhempiä olivat Simo, Jeremias ja Jeremias Antinpoika. Näiden lisäksi Kantosyrjässä 1700- luvun alussa asui myöskin Heikki Leinonen. Antti ja Pekka Leinosia asui useampia ainakin Kiteellä ja Tohmajärvellä, todennäköisesti myös muualla, heitä on vaikeaa erottaa toisistaan, koska isännimeä ei yleensä kerrota. Sukulaisuuttakaan, ei pysty sanomaan vaikka hyvin todennäköisenä voidaan pitää samalla paikalla asuneiden lähisukulaisuutta. Lautamies Antti Leinonen Pälkjärven Puikkolasta, vuonna 1670 oli tullut sinne asuttuaan sodan jälkeen ensin Kiteenlahdessa. Pekka, Erkki ja Mikko Leinonen asuivat myös Pälkjärvellä.

Muita Leinosia Käkisalmen läänissä ovat olleet mm:

Matti Suninpoika	Salmi	1672
Taneli	Pälkjärvi	1678
Pekka	Rautu	1682
Simo ja Niilo	Pielisjärvi	1683
Anna Heikintytär	Kurkijoki	1684
Hannu Pekanpoika	Kesälahti	1685
Mikko	Ilomantsi	1685
Heikki	Pielisjärvi	1686
Tuomas	Rautu	1688
Antti	Sortavala	1695
Niilo	Salmi	1697

LEINOSIA KITEEN JA TOHMAJÄRVEN KANTOSYRJÄSSÄ 1600-1800 LUVULLA.

Kantosyrjän kylän asutus alkoi 1600- luvun alussa pitäjien rajamail- la. Vuonna 1590 ei Kiteen Kantosyrjässä mainita yhtään taloa, mutta 1618 4, 16737 3 ja 1640 3 taloa.

Tohmajärven Kantosyrjän taloluku oli vastaavasti 1589 8, 1637 8, 1651 11 ja 1690 7.

Tohmajärveläiset talonpojat myivät Sortavalaan porvareille tervaa, talia, voita ja viljaa ja vastikkeeksi he saivat suolaa ja tupakkaa sekä toisinaan kylvöviljaa ja rahalainoja. Kauppayhteyksiin Sortavalaan ja Pohjois- Karjalan välillä kuului myös se, että kaupunki sai uusia porvareita luoteisilta takamailtaan Kiteeltä, Kesälahdelta, Pälkjärveltä ja Tohmajärveltä. Tohmajärveltä Sortavalaan lähti ainakin kuusi henkilöä kauppaporvareiksi vuosien 1680 ja 1697 välisenä

aikana. Eräs heistä oli myös kantosyrjäläinen Jeremias Leinonen. Hänen lähtönsä tahtoi arrentaattori Peter Schultz estää, mutta kun Leinonen sai todistetuksi, että talolla ei ollut verorästejä ja että tilalle jäi riittävästi miestyövoimaa, hän sai lähtöluvan. Jeremias Leinonen oli kauppaporvarina jo vuonna 1699, jolloin hän velkoi Antti Hämäläiseltä viittä taalaria.

Helmikuussa 1700 alkanut Suuri Pohjansota saattoi Suomen itärajan välittömään vaaraan, ja mitä pitemmälle sota ehti, sen suuremmiksi rasisitukset tulivat, Käkisalmen läänin ja Inkerinmaan kenraalikuvernööri Otto von Wellingk ryhtyi keväällä 1700 värväämään maakunnan miehiä jalkaväki- ja rakuunarykmenttiin, sillä normaalioloissa voittomaana kohdellun Käkisalmen läänin miehet olivat vapautettuja sotapalvelusta. Käkisalmen pohjoisläänistä piti saada 50 rakuunaa, joista viisi Tohmajärveltä. Miesten ja hevosten otto herätti vastustusta, sillä joskus tilalta vietiin sotaan sen ainoa hevonen. Näin kävi ainakin kantosyrjäläiselle Heikki Leinoselle, jota ei tyydyttänyt hevosen sijaan saatu rahakorvaus.

1600- luvulla ja 1700- luvun alussa paikallinen hamppu oli kauppartikkeli. Vuonna 1702 toimitti kantosyrjäläinen Mikko Leinonen Tohmajärven kirkkoherra Johan Sylvesterin hamppuja noin neljä leiviskää Viipuriin.

KANTOSYRJÄN LEINOSTEN TALOT.

Kiteen Kantosyrjässä asui isovihan jälkeisinä vuosina Heikki Leinonen. Hänellä oli hieman omaa maata, lienee ollut torppari tms. Hän on todennäköisesti se Heikki, joka asui siellä jo vuonna 1700. Edellisten sukulaissuhteet muihin paikkakunnalla asuneihin Leinosiin on vaikea selvittää, vaikka sellainen on todennäköisesti ollut olemassa. Vuonna 1738 Heikki Leinonen sai kruununvouti Erik Andersinin sijoituskirjan Luukkosen autiotilaan Kantosyrjässä. Seuraavana vuonna maaherra vahvisti se myöntäen tilalle verovapauden vuoteen 1734. Läänintilien mukaan Heikki Leinonen oli maksanut noin neljä veroruplaa veroa v. 1745. Veron määrä viittaa noin manttaalin suuruiseen tilaan.

LEINOLA No 4

Heikki Leinonen	1728-1764
Heikki Leinonen	1765-1781
Heikki Leinosen leski	1781-1790
Paavo Leinonen	1791-1803
Mauno Leinonen	1804-1836
Mauno Leinosen leski	1837
Paavo Maunonpoika Leinonen (1829-39 1/6 tilan haltijana Juho Leinonen)	1838-
Vuodesta 1796 alkaen 1/2 tilasta	
Heikki Leinonen	1796-1819
Heikki Leinosen leski	1820-1828
Antti Matikainen	1829-
Vuodesta 1829 alkaen 1/4 (1/6) tilasta	
Paavo Paavonpoika Leinonen	1829-1855

Olli Juho Paavonpoika osti vuonna 1857 KETOLA No 5 nimisen tilan, joka on myös nykyisin suvun hallinnassa.

KETOLA NO 5.

Olli Juho Leinonen	1858-1889
Heikki Leinonen	1890-1926
Juho Leinonen	1927-1962
Esko Leinonen	1863-1986
Osmo Leinonen	1987-

Edellä olevat kirjoitelmat ja tiedot ovat vapaasti lainattu seuraavista lähteistä:

Vanhan Tohmajärven historia, Jaana Juvonen.

Pitäjän rajojen mailla, Pekka Kauppinen

Joensuun Maakunta-arkisto, Päivi Repo.

Valtion arkisto, Matti Walta.

Leinosten sukuseura, Martti Siira.

Vantaalla 27.9.1994 Matti Leinonen puh/fax 90- 876 6098
Oritie 3 C 29 01200 Vantaa.

#####

PIELISJÄRVEN LEINOSTEN SUKUHISTORIA.

Viime kesänä Laukaalla pidetyn sukukokouksen yhteydessä luovutti Joensuulainen Edith Järviluoto 12.6.1994 valmistuneen Pielisjärven Leinosten sukua koskevan teoksensa sukuseuramme arkistoon.

Alkuselvityksessä lausutaan mm, että Isossajaossa muodostettujen kantatilojen isäntäluettelon mukaan Leinosia on asunut Pielisjärvellä jo 1600-luvun alussa. Sukututkimuksen aukotonta tekemistä on vaikeuttanut Pielisjärven pitäjän puuttuvat väestöluettelot: syntyneet vuosilta 1697-1702, 1704-1722, vihityt vuosilta 1690-1691, 1696-1722, kuolleet vuosilta 1697-1722 sekä rippikirjat samoilta ajoilta, siis kaikki sukututkijan lähteet. Kun tämän tutkimuksen tekijänä on harrastelija eikä tutkija, on tiedot rajattu ajalle 1722-1900. Selvittä-mättä on siis jäänyt 1700-luvun kantaisien (Henrik s. 1713, Samuel s. 1716 ja Olof s. 1724) mahdollinen sukulaisuus.

Pielisjärven Leinosissa on ollut vähän talollisia, suurin osa on elänyt torppareina, mäkitupalaisina ja loisina. perheitten pojat ja tytöt ovat joutuneet rengeiksi ja piioiksi varsin nuorina. Nälkävuodet 1867-68 ovat tehneet suurta tuhoa myöskin Leinosten perheissä. Leinosten tyttärien perheitten tiedot ovat paremminkin viitteellisiä lasten osalta, lapsia on varmaan ollut enemmänkin.

Sivuja julkaisussa on kaikkiaan 47. Aakkosellisen hakemiston vanhin vuosiluku on 1710. Teos sisältää myös Isojaossa muodostettujen kantatilojen isäntäluettelon Pielisjärven Leinosten osalta. Luettelon vanhin vuosiluku on 1631.

Kirjoittajan kirjaan mukaan ottamat kuolinsyyt, silloin kun ne ovat olleet saatavilla, antavat oman mielenkiintoisen lisänsä sisältöön. Kuolinsyitten joukossa on mm: kätkytkuolema, hammaskipu ja kihti. Jopa nälkäkin esiintyy kuoleman aiheuttaneiden syiden joukossa.

Seppo Räisänen

JOHN M. LEINONEN SAE:N PRESIDENTIKSI

Sukumme jäsen John M. Leinonen on valittu SAE:n presidentiksi vuodeksi 1995. SAE (Society of Automotive Engineers Inc.) on maailman johtavin autoinsinöörien yhdistys, jonka pääpaikka on Yhdysvalloissa. Yhdistys on laajentunut kansainväliseksi ja sillä on jäseniä myös Suomessa.

John M. Leinonen s. 1937 on turvallisuusosaston päällikkönä Fordin autotehtaalla Detroitissa Michiganissa. Hän on suorittanut BS (1959) ja MS (1960) tutkinnot konetekniikan alalla University of Michiganissa Ann Arborissa. Aluksi hän oli USA:n ilmapvoimissa ohjusinsinöörinä vuosina 1960-63 ja siirtyi sieltä v. 1963 Fordin autotehtaalle.

John on avioliitossa suomalaista syntyperää olevan Joan Louise o.s. Moilasen kanssa. Perheessä on kaksi lasta tytär Laurie, Ann (s. 1962) ja poika Mark, Alan (s. 1965). Laurie on suorittanut BA tutkinnon Michiganin yliopistossa ja työskentelee TV- ja filmialalla South Dakotassa. Mark on suorittanut insinööritutkinnon Michigan Technological Unverstityssä ja on työssä Fordin autotehtaalla Detroitissa.

John on syntynyt Matti Leinosen (s. 1903) ja Impi o.s. Kemin poikana Balticissa Michiganissa. Impi on syntynyt Raahessa Suomessa ja isä Matti Balticissa. Matin isä Matti oli syntynyt Paltamossa Uuran kylällä 11.12.1857 ja muuttanut vuonna 1895 Hancockiin, Michiganiin. Matti oli avioitunut Amerikassa Ellin Kemppaisen kanssa s. 1875 Keskilässä. Tämän sukuhaaran Leinoset ovat asuneet Paltamossa Uuran kylällä taloissa n:o 2 ja 10 1700-luvulta lähtien.

TATU LEINONEN

ETSINTÄ KUULUTUS!

HEI KAIKKI LEINONEN JÄSEIKSEI MUUTKIN SUKUTUKIJAT, MINULLE ON TULLUT VASTAAN HENKILÖ JONKA VANHEMPIA EN LÖYDÄ. JOS JOKU ON TILMÄNKÄYTY KOKO PIIRIKSEEN NIIN VOISITKO ILMOITELLA ITSESTÄSI. ETSITTÄVÄN TIEDOT:

PIG HELENA NYKÄNEN

S. 21.4.1805. + 25.3.1880. Vihitty 12.12.1835 Jacob Leinonen, Paltamo Mielax Mikkola, s. 4.9.1812 + 12.5.1894.

Kaikki muukin tieto ko suvusta on hyvin tervetullutta. Sekään ei ole vielä valjennut; onko kysymyksessä tjänstepig vaiko muuten vain piikainen. Jään onnelliseen odotukseen: Tellervo Leinonen, Kaivoskuja 7 02730 Espoo. Mahdolliset tiedot joko lehden palstalle tai kotiin.

Hyvät ystävät, suvunmiehet ja -naiset

Terveiset Botswanasta, kuivasta eteläisen Afrikan maasta. Botswana on tunnettu Kalaharin autiomaasta ja Okavangon suoalueesta. Suomen Lähetysseura lähetti meidät Botswanaan yli 6 vuotta sitten. Muistan, että suvun toimesta kerättiin kolehti Botswanan työtä varten, se tuntui meistä hyvältä, että olitte mukana meitä lähettämässä Afrikkaan.

Me molemmat, Pertti ja minä, olemme tehneet oman alamme töitä. Pertti on rakennusalan diplomi-insinöörinä rakentanut kirkolle sen tarvitsemia rakennuksia. Tärkeimmät työt ovat olleet pääkaupungissa,

Gaboronessa sijaitsevan seurakuntakeskuksen rakentaminen, Maunissa sijaitsevan Thuson vammaistyökeskuksen uudisrakennustyöt ja päärakennuksen peruskorjaus sekä nyt rakenteilla oleva kirkon vierastalo. Työsarkaan on kuulunut kaikki rakentamisen osa-alueet: rakennuspiirustusten ja kustannusarvioiden laadinta, rakennuslupa- ja urakkasopimusasiakirjat, työmaavalvonta ja raportointi, pienemmissä kohteissa myös materiaalihankinnat sekä työnjohto.

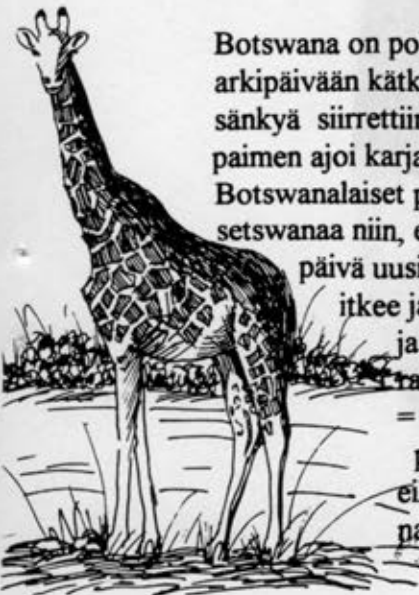

Minä olen taas diakonina tehnyt mitä erilaisempia tehtäviä tarpeen mukaan. Säännöllisimmin olen vieraillut sairaalassa lastenosastolla, pitänyt lasten kerhoja ja opettanut aikuisille raamattua. Päätehtäväni on kuitenkin ollut olla kotiäitinä kahdelle tyttarellemme Tiialle (7v) ja Nellille (5v).

Afrikka on ollut kotimme nämä vuodet. Nuorempi tyttäristämme on täällä syntynyt ja vanhempikin oli 7-kuinen vauva, kun saavuimme Botswanaan. Olemme nauttineet Kalaharin auringon paisteesta ja sitä onkin riittänyt. Muutaman pilvisen päivän jälkeen jo tuntuu oudolta olo. Sateet täällä tulevat oikein hurjina kuuroina niin, että peltikatot paukkuvat ja joskus osiakin niistä lentää tuulen mukana tiensä. Sen jälkeen taas aurinko paistaa. Botswanan "talvi" yllätti meidät. Kuvittelimme, että Afrikassa on aina lämmin mutta kolme kuukautta vuodesta täälläkin palellaan. Ei kuitenkaan ulkona vaan sisällä. Yöt ovat kylmät ja talo jäähtyy niin, että se huokuu kylmyyttä päivälläkin, vaikka ulkolämpötila on yli kaksikymmentä. Silloin voi mennä ulos auringon paisteeseen lämmittelemään.

Botswana on poliittisesti hyvin vakaa demokratia ja turvallinen maa elää. Mutta arkipäivään kätkeytyy usein arvaamattomia yllätyksiä. Mm silloin, kun Nelli-vauvan sänkyä siirrettiin ja lautojen välistä tipahti skorpioni tai silloin kun juopunut lehmi-paimen ajoi karjan Pertin auton eteen. Kieli ja kulttuuri poikkeavat paljon eurooppalaisesta. Botswanalaiset puhuvat setswanaa, joka on bantukieli. Osaamme puhua, lukea ja kirjoittaa setswanaa niin, että selviämme jokapäiväisistä asioista. Kulttuurista oppii joka päivä uusia asioita: Eräänä päivänä Pertti kohtaa kadulla miehen, joka itkee ja valittaa surkeana. Hän kertoo, että hänen isänsä on kuollut ja nyt isälle pitäisi ostaa arkku, mutta hänellä ei ole riittävästi rahaa. Hän pyytää 30 Pulaa (botswanalainen rahayksikkö 1P = n.2mk). Tilankeharkinnan jälkeen mies saa rahansa. Kuluu pari kuukautta. Mies tulee taas itkien vastaan, isä on kuollut eikä arkkuun ole varaa. Mitä, taasko isä kuollut. Etkö muista näämaani, taisit huijata viime kerrallakin, annapas rahani takaisin!

Lucas Mosauri

Mies livahtaa tiehensä vähin äänin. Ehkäpä isä oli tosiaan kuollut kahteen kertaan, sillä tässä kulttuurissa isäksi kutsutaan myös isän veljiä ja äidiksi äidin sisaria, mutta on paljon mahdollista, että raha meni aivan muihin tarkoituksiin.

Afrikkalaisessa kulttuurissa on meille eurooppalaisille paljon oppimista. Hyviä puolia ovat mm. vahvat sukusiteet ja päätöksentekoprosessi. Suku huolehtii jäsenistään. Vanhukset hoidetaan kotona ja lapset ovatkin heidän ainoa sosiaaliturvansa. Lapsettomalle pariskunnalle joku vaimon sisarista voi antaa oman lapsensa kasvatettavaksi. Yleistä on myös se, että esikoinen jätetään isoäidin hoiviin ja hänestä tulee kasvettuaan isoäidin apulainen kotona. 80% lapsista on avioliiton ulkopuolella syntyneitä. Enon rooli on täällä jopa tärkeämpi kuin isän. Eno avustaa taloudellisesti sisarensa perhettä ja päättää lasten naimisiin menosta ja muista perheen tärkeistä asioista. Vastavuoroisesti lapset auttavat aikuistuttuaan vanhenevaa enoa.

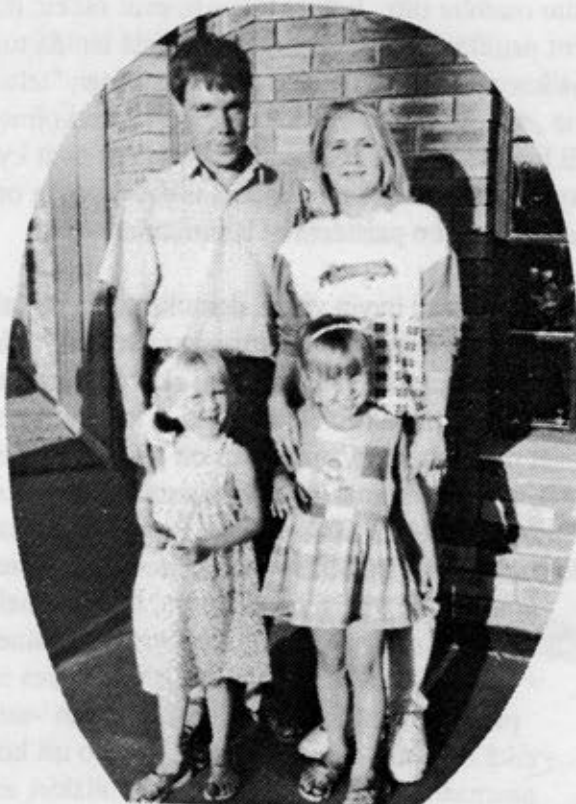
Päätöksentekoprosessissa kaikkia kuunnellaan ja keskustelu jatkuu niin kauan kunnes yksimielisyys on saavutettu eikä ketään niin ollen ole loukattu. Pimeää puolta taas on mm. rituaalimurhat. Näissä murhissa ruumista irroitetaan osia, jotka piiloitetaan peltoon tai rakennukseen tuottamaan hyvä sato tai menestystä liike-elämässä. Noituus ja taikausko ovat täällä yhä hyvin yleisiä. Ihmiset pelkäävät noitua ja vainajahenkä. Tähän pelkoon on ilo tuoda evankeliumin sanoma Vapahtajasta, joka vapauttaa ihmiset pelkojen ja taikauskon siteistä.

Kirkon rakennusprojektit päättyvät keväällä -95. Haluamme silloin palata Suomeen ja tutustuttaa lapset kotimaahansa. He ovatkin jo unelmoineet marjojen poimimisesta ja järvessä uimisesta. Hiihtämisen opetteleminen tuntuisi jännittävältä. Huhtikuussa sitten pakkaamme tavaramme, kaksi koiraamme ja yhden kissamme ja lennämme Suomeen (muuttolintujen lailla).

Nähdään sitten sukujuhlilla!

T:

Sinikka
&
Pertti
&
TIIA
&
NELLI

MUISTIKUVIA HANNUKSEN UKISTA

HANNUKSEN TALO JA SEN ISÄNTÄ JUHO LEINONEN

Henkilökohtainen muistikuvani Hannuksen ukista, Juhon Leinosesta, muodostuvat omista kokemuksistani alle 10 vuotiaan pojan silmin nähtynä ja korvin kuultuna sekä myöhemmin äidiltäni, Hannuksen ukin tyttäreltä (Aino Karppinen o.s. Leinonen), ja vanhemmalta sisareltani ja veljiltäni heidän kertomuksistaan.

Johannes Leinosen perhe Hannukseen

Leinosten Sukuseuralle on Tatu Leinonen laatinut 18.10.1980 ansiokkaan selvityksen Hannuksen Leinosista perhekunnittain.

Lähtötilanteen mukaan Hannuksen Leinokset ovat lähtöisin Paltamon Melalahden kylän Leinolasta N:o 12, jossa isäntänä oli Pauli Matinpoika Leinonen. Hänen poikansa Matti Paulinpoika Leinonen (1710-29.6.1764) avioitui 1729 Reetta (Margareta) Rusasen (1709-24.2.1783) kanssa ja asui myös Leinolassa N:o 12. Leinosen pojat jatkoivat asumistaan Leinolassa, kunnes Pekka Paulinpoika Leinonen (3.10.1766-1844) muutti toisen vaimonsa Riitta (Britha) Leinosen (s 12.6.1779) kanssa Melalahden kylän Pääkkölään N:o 5. Heidän 9 lastaan ja tytär Maria Pekan I avioliitosta asuivat sitten Pääkkölässä N:o 5. Heikki Pekanpoika Leinonen (s 27.6.1808) avioitui Sanna Liisa Haatajan (s 1808) kanssa ja asui aluksi Pääkkölässä N:o 5, kunnes Perhe muutti Kajaanin Jormuankylän Virkkulaan N:o 1 23.2.1845 (lähtöpäivämäärä muuttokirjan mukaan ja perilletulopäivä 1.4.1845; 1790-luvun lopulla määrättiin seurakunnat pitämään erillisiä muuttokirjoja; Kajaanissa niitä alettiin pitää vuodesta 1836 lähtien, mutta Paltamon emäseurakunnassa vasta vuodesta 1879 lähtien). Perheeseen kuuluivat muuttokirjojen mukaan Heikki Leinosen ja Sanna Liisa Haatajan lisäksi 4 poikaa ja 3 tyttöä, eli siis yhteensä 9 henkilöä. Heikille ja Sanna Liisalle syntyi Kajaanin Jormuankylän Virkkulassa N:o 1 vielä kaksi lasta: Sanna Liisa (s 14.3.1845 juuri muuton aikoihin) ja Simo (Simon) (s 17.12.1847).

Mitä muuta tiedämme Heikki Leinosesta hänen uudessa asuinympäristössään? Heikki Leinonen hoiti Kajaanin seurakunnassa kuudennusmiehen (sexmannen) toiminta, joka hoiti seurakunnallisia ja maallisia järjestystehtäviä.

Heikki Leinoselle ja Sanna Liisa Haatajalle syntyi siis yhteensä 9 lasta, joista Johannes Leinonen (s 4.12.1839; rippikirjassa myös Johan) avioitui Eeva Pikkaraisen (s 17.8.1838) kanssa.

Perhe hankki asuttavakseen tuohon aikaan Paltamoon kuuluvasta Paltaniemen kylästä Hannus N:o 12 talon.

Johannes Leinoselle ja Eeva Pikkaraiselle syntyi yhteensä 11 lasta.

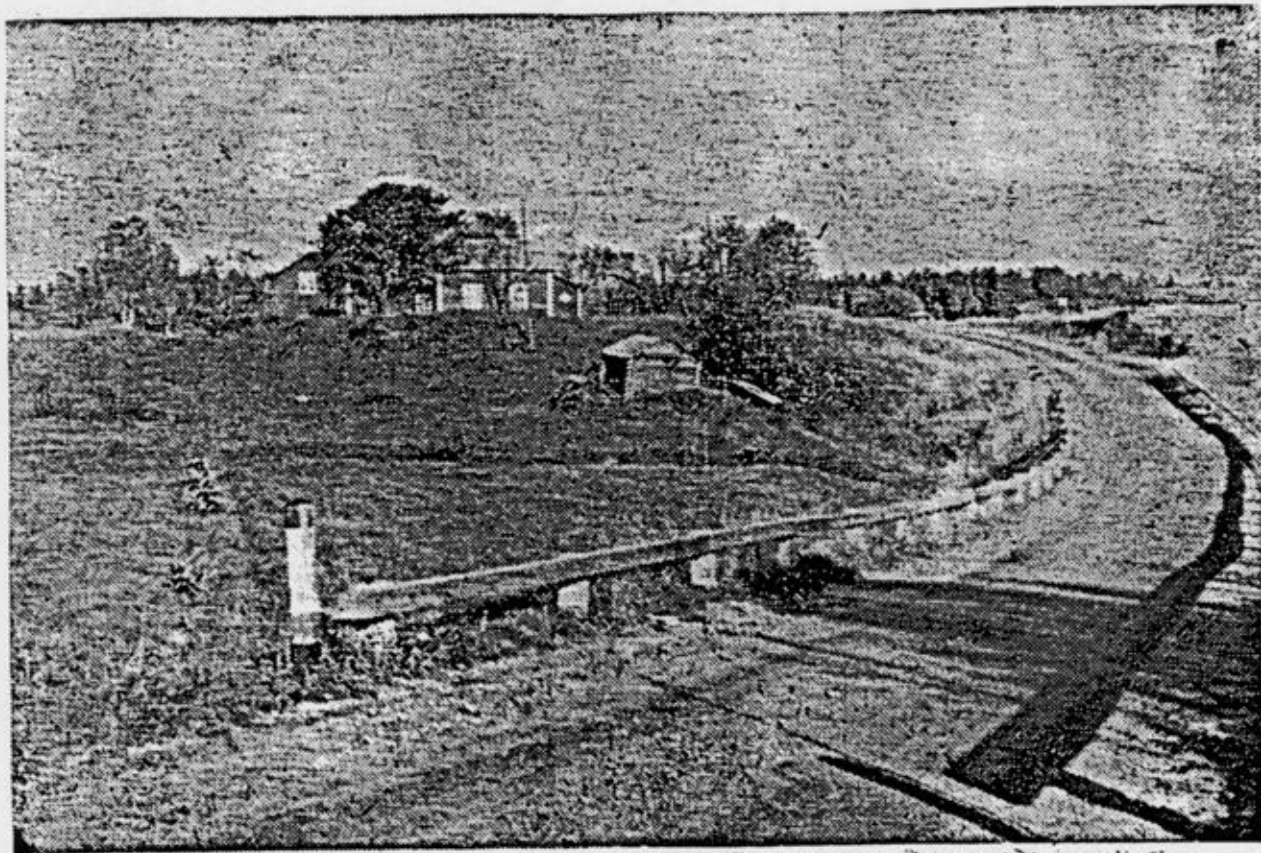
Pojat	Tytöt
Karl Heikki (Karl Henrik) s 5.1.1860	Anna Liisa s 12.9.1859
Juho (Johannes) s 27.9.1861	Emma s 20.9.1863
Tuomas s 8.1.1866	Karoliina s 24.12.1867
Vihtori s 27.7.1872	Hilda s 19.2.1870
Jaakko s 2.5.1876 (kuoli samana päivänä)	Eeva s 15.8.1874
	Hilma s 9.7.1877

Hannuksen talon isojako ja perintötaloksi muodostaminen

Hannuksen talo oli mukana 4.11.1858 ryhdyttäessä toimeenpanemaan isojaon aikaansaamista Paldamon, Paldaniemen ja Jormuan kylissä Paldamon ja Kajaanin pitäjissä. Hannuksen taloa edusti tuossa kokouksessa Henrik Klemettinen (Hannus käsitti tuolloin 1/8 manttaalin mukaisen talon). Isojaon yhteydessä suoritettiin laaja maanmittauksin toteutettu verollepanomittausten sarja, joka aloitettiin seuraavana vuonna 8.3.1859. On todennäköistä, että Johannes Leinosen perhe hankki Hannuksen tämän jälkeen asuttavakseen.

Lainsäädännölliset puitteet isojakoa varten annettiin vuosien 1772 ja 1775 asetuksilla, joilla yhdistettiin kaksi reformia, isojako ja verollepano; ne kulkivat käsi kädessä ja tässä järjestyksessä. Kolmas lainsäädännös oli vuoden 1789 säännös, jonka mukaan perintötalonpojalla oli oikeus periä maaomaisuus (FT Olavi Hovi, Leppävirran Historia I, Pieksämäki 1988, s. 541) Isojako valmistui 18.4.1865 ja Hannuksesta muodostettiin Isohannus perintötalo N:o 16 Paltamon pitäjän Paltaniemen kylässä, maata 319,95 ha. Perintötaloksi muodostettiin ne tilat, jotka olivat lunastaneet perinnöksi-osto-oikeuden (tavallisimmin valtiolta, l. kruunulta) asianmukaisesti. Varsinaisten perintötalojen ja valtion eli kruunutilojen tärkein velvollisuus oli verojen maksaminen täsmällisesti määräaikana. Ja jotta hän siihen pystyisi, oli tilaa hoidettava kaikinpuolin hyvin. Tätä valvottiin valtiotavallan taholta määräajoin toteutettavien tarkastusten avulla. Tarkastukset suorittivat kruununvoudit uskottujen miesten avustamina. Tarkastuksista laadittiin pöytäkirja, johon merkittiin tilan hoitoa, viljelyksiä ja rakennuksia koskevat tiedot. Ei ole siten lainkaan ihme, että verotusta pidettiin tuhonaikaan "ikuisena taakkana", josta myöhemmin on sanottu kansan keskuudessa ja myös kirjallisuudessa: "verot kansan verta juovat"!

Isohannus lohkottiin 4.10.1911 ja siitä erotettiin Törmälä tila RN:o 16:2, jonka jälkeen Isohannus käsitti yht. 147,735 ha maata Juho Leinosen aikaan.

Kuvassa näkymä Ison-Hannuksen tsoloista, joiden palkalta Hannusrannan kylä on lähtenyt levlämään. Lehtikuva Kainuun Sanomat 5.10.1961

Juho Leinonen, "Hannuksen soturi"

Hannuksen taloa isännöi Johannes Leinosen jälkeen Juho (Johannes) Leinonen (27.9.1861-12.2.1944) ja hänen vaimonsa Maria Selina Kallentytär (Carl) Määttä (10.6.1868-12.3.1936) Kajaanin kaupungista.

Juho Leinonen suoritti pitkän asevelvollisuuspalvelun ja tästä hänelle muodostuikin "toinen ammatti" talonpidon ohella. Hänestä tuli asevelvollisten kouluttaja Kajaaniin, toimien vääpelinä vuosikymmeniä. Tästä tehtävästä hänelle muodostui ikäänkuin itsestään epiteetti "Hannuksen soturi". Jo sotaväkeen tulevien kouluttajana Juho Leinonen tunnettiin tiukkana miehenä, joka edellytti sotaväessä velvollisuuksien täsmällistä täyttämistä sekä ehdotonta järjestystä ja kuria. Tämä kuului senaikaiseen asevelvollisten kouluttamiseen, jota pidettiin tuolloin aivan luonnollisena.

Äitini joskus kertoi kuinka hänen isänsä noudatti suoraviivaisuutta myös kotipiirissään, ollen samalla tinkimättömästi periaatteen mies. Hän oli omaksunut osan näistä sotaväen kouluttajan ominaispiirteistään kotipiiriinsäkin ja noudatti tiukkuutta myös omiin lapsiinsa nähden.

Hänen oli ollut todennäköisesti vaikea hyväksyä äitini ja isäni (Elias Fridolf Karppisen) avioliittoa. Olivatpa äitini vanhemmat viitanneet tuolloin isäni nuorempana olleen "makean juoman" perään. Tästä oli sukeutunut äitini kertoman mukaan keskustelu, jossa hän oli tulevaa miestänsä puolustaen todennut omansa käsityksenään ykskantaan: "Hyvä vasikka elää juomalla" ! Mutta tästä ei muodostunut myöhemmin sellaista tilannetta, että äitini olisi joutunut sanojensa puolesta häpeään millään tavalla.

Mutta ehkä Hannuksen isäntä, Juho Leinonen, tahtoi näyttää oman periaatteensa tyttärensäkin perheen suhteen.

Hän luovutti vuonna 1930 (18.9.1930) Isohannuksen erillisen maakappaleen (Katajakorpi RN:o 16:3 Jormuan kylässä) kolmelle pojalleen jättäen molemmat tyttärensä tämän ulkopuolelle sekä vanhimman poikansa (Hannes Adolfin, s 15.11.1893), joka oli koulutettu Teknillisessä korkeakoulussa dipl. insinööriksi.

Vähän myöhemmin hän laati koko tilaansa koskevan asiakirjan, jolla äitini jätettiin perinnöttömäksi Isohannuksen tilasta. Äitini ainoa sisar (Anni Selina, s 21.7.1904, oli kuollut 30-vuotiaana (16.10.1934) naimattomana.

Tästä muodostuikin sitten jo vaikeampi ongelma kotiinme Tuovilaan, josta oli tulla vanhempiemme välille sovittamaton ongelma.

Juho Leinosen vaimo Maija (Maria Selina) oli kuollut 12.3.1936, eikä hän ollut hyväksynyt tyttärensä, Ainin, jättämistä perinnöttömäksi. Hän ei ollut allekirjoittanut laadittua asiakirjaa. Hänen perinnöttömäksi tekeminen raukesi tähän.

Tässä kuva vuosikymmenten takaisista kajaanilaisista sotilaista. "Hannuksen soturi", vääpeli Juho Leinonen takarivissä ensimmäinen vasemmalta.

Lehtikuva
Kainuun Sanomat
5.10.1961

Vanhemmat sisareni sekä veljeni ovat kuitenkin kertoneet, että heidän palatesaan Teppanan kansakoulusta kotiin koulusta, Hannuksen ukki ei ollut ottanut heitä hevostyöksi. Vaan päinvastoin oli kiirehtinyt hevostaan juoksuun ja lyönyt tyttärensä lasten käsille suitsiperillä, kun he olivat tarttuneet hevostyönsä takalaitaan. Koulumatkaa kertyi Teppanaan n. 4 km.

Oman koulutieni alkaessa talvisodan jälkeisenä syksynä oli tilanne rauhoittunut kokonaan. Perintöasiat olivat myös selvinneet ja tilanne oli muutenkin seestynyt.

Hannuksen ukin, Juho Leinosen, vanhuus 1940-luvun alussa

Isohannuksen tilan tultua jaetuksi lasten kesken oli Hannuksen ukki, leskenä, lastensa luona hoidettavana vuoronsa perään. Hän oli tuolloin jo 80-vuotias. Ukki oli käynyt myös heikkonäköiseksi siinä määrin, etteivät Oulun silmälääkäri Kiianmiehen antamat silmälasit enää auttaneet; hän sokeutui vähitellen. Vuorottelu Hannuksen ukin hoidosta oli luonnollista, koska Hannuksen lähellä asuva Uutelan Kalle ja hänen vaimonsa Vappu Leinosen perhe oli suuri. Tarvittiin kaikkien lasten vuorolla tapahtuvaa Hannuksen ukin hoitamista hänen senaikainen terveydentilansa huomioon ottaen.

Muistan, kuinka Tuovilassakin valmistauduttiin vastaanottamaan Hannuksen ukkia Hannuksen ukki majoitettiin Tuovilan peräkamariin, joka oli hänen omassa käytössään.

Hannuksen ukki oli tuolloin mielestäni, 10 vuotiaan pojan silmin nähtynä, vanha joka "köpötteli" ja tunnusteli käsin, liikkumisensa ollessa vieraassa ympäristössä vähän vaikeaa. Ulkoportaiden sivulle rakennettiin ohjauspuitteet. Kuulo oli ukilla sensijaan vielä kohtalainen, joskin sekin mittaan koko ajan heikkeni.

Hannuksen ukin hoitajakset kestivät yleensä 3-4 kuukautta kerrallaan. Hänen mielityötään Tuovilassa oli puiden pilkkominen. Vaikka hänen näkönsä oli heikko, hän siitä huolimatta pilkkoi suuren määrän polttopuita.

Huomasin, että äitini piti ukista oikein hyvää huolta ja heidän välinsä olivat normaalit. Kun en ollut tiennyt juuri mitään 1930-luvun puolivälin jälkeisistä perintöasioista, en voinut huomata myöskään mitään erityistä isäni suhtautumisessa Hannuksen ukkiin.

Tuovilassa muistan tapauksen, kun meille tuli Kajaanista vieraaksi Huiman Aili, jonka mies, rajavartioston vääpeli Lauri Huima, oli juuri vähän aikaisemmin kuollut. Hannuksen ukkia kiinnosti kovasti saada tietää vääpeli Lauri Huimasta vielä lisää. Aili Huimalle tuli kuitenkin kiire linja-autoa odottamaan tienvarteen. Hän lähti kiireenvilkkua ulos ja juoksi maantielle. Minä katsoin ikkunasta hänen menoaan ja sanoin pirtissä: "Hurinata kuuluu, Aili juoksee"! Tähän Hannuksen ukki totesi: "Kyllä minä tunnen sen Hurinata Ailin"! Ja meillä Tuovilan pirtin välillä oli tuolloin hymy herkässä!

Hannuksen ukin viimeinen hoitajakso oli jatkosodan aikaan. Hannuksen ukki oli mielestäni jo kovasti vanha. Muistan, kuinka äitini hoiti isäänsä niin hyvin, että Hannuksen ukki oli liikuttuneessa tilassa lähtiessään taas poikansa, Uutelan Kallen, perheen hoitoon. Vaistosin myös, että jotakin oli tapahtunut vanhempieni ja Hannuksen ukin välillä. Tuntui kuin "vanha jää" olisi sulanut ukin sydäimestä. Ja vanhempani koettivat viivytellä hänen lähtöään, aavistaen, että tämä lähtö voi olla viimeinen.

Hannuksen ukki nukkui pois talvipakkasella, Uutelassa, 12.2.1944.

Äitini ja isäni lähtivät hautajaispäivänä hevostyönsä; oli tapana mennä hautajaistaloon aamusella, jolloin lähiomaiset jättivät jäähyväisensä kotipihaalla ja veisattiin sopiva virsi ennen saattomatkalle lähtöä. Talon piha-alue oli varustettu kuusenoksin ja pihatie oli somistettu kuusenoksin pitkälle kotipiiristä.

Minä olin saanut tehtäväkseni Tuovilasta antaa vanhemmilleni heidän seppeleensä Hannuksen ukin haudalle saattoväen saapuessa. Kun saattoväki saapui Tuovilan kohdalle, annoin äidilleni muistoseppeleen, jonka muistovärsyn olin lkenut

niin monta kertaa, että muistan sen vieläkin ulkoa:

"Nyt nuku Isä haudan syvyydessä,
Sun muistos elää meidän sydämessä.
Sä pääsit täältä uuteen, parempaan,
miss' ei oo tuskaa, vaivaa milloinkaan".

Pienen, 10 vuotiaan pojan pää oli alasluotuna, tehdessäni tämän viimeisen palveluksen Hannuksen ukille. Hannuksen ukki oli poistunut keskuudestamme. Samalla omalta kohdaltani poistui ainoa isovanhemmistani, josta minulle on jäänyt selvä muistikuva mieleeni.

* * * * *

Isohannuksen perintötalo siirrettiin v. 1878 lähtien Kajaanin maaseurakuntaan.

Isohannuksen perintötalo siirrettiin v. 1977 lähtien Kajaanin kaupunkiin Kajaanin maalaiskunnan kuntaliitoksen yhteydessä.

Leppävirralla, Sirpan päivänä
syyskuussa 1994

Pentti Karppinen
kunnallisneuvos

9:s sukupolvi Aino Elisabet Karppisen kautta
Pauli Matinpöika Leinosen, Leinola N:o 12,
jälkeen

Lähteet:

Paltamon seurakunnan rippi- ja historiakirjat 1731-1865
Kajaanin seurakunnan rippi- ja historiakirjat 1729-1877
Maarekisteri Kajaanin kaupunki, Oulun lääni, Isohannus N:o 16
Leinonen, Tatu: Hannuksen Leinokset, 18.10.1980
Hietämäki Bertta: Melalahden ihmisitä ja taloista, 1993
Hovi Olavi: Leppävirran Historia I, Pieksämäki 1988
Uusi Tietosanakirja, Helsinki 1966, Täydennysosa, Porvoo 1972
Karppinen, Pentti: Johan Karppisen perhe Kivesjärven Mannilasta Tuovilaan
1842, Leppävirta 1994
Aino Karppisen (o.s. Leinonen) Maija Paanasen (o.s. Karppinen) ja
Jaakko Karppisen kertomukset Kajaanissa ja Viitasaarella ./.

#####

TALOUDENHOITAJAN TERVEHDYS.

Lähettäessäni sukulehti numero kahta varten osoitetarrat poistin niistä joukon, jolla oli jäsenmaksu maksamatta tai muuten osoite hukassa. Asuntoaan muuttaneilla jää aina ilmoittamatta uusi osoite, eikä sitä tahdo mitenkään saada selville, kun kaikilla ei ole edes henkilötunnusta tiedossa. Seuraavilta henkilöiltä puuttuu nykyinen osoite:

Andesson Elli (aikaisempi asuinpaikka Tampere)
Koponen Anna- Liisa (Aikaisempi asuinpaikka Järvenpää)
Kuukasjärvi Pirkko A
Leinonen Marja- Liisa (aikaisempi asuinpaikka Kiikoinen)
Malianen Riitta (Aikaisempi asuinpaikka Lappeenranta)
Malma Inkeri (Aikaisempi asuinpaikka Espoo)
Ollila Jyrki (Aikaisempi asuinpaikka Oulu)

LEINOSSEN SUKUSEURAN OSOITTEITA.

HALLITUS

Esimies: Juuso Häikiö, Kauppakatu 22 A 6 70100 Kuopio
puh 971- 261 2992
Varaesimies: Tatu Leinonen, Matemaatikonk. 6 90570 Oulu
puh 981-554 6665.
Jäsenet: Pekka Honka, Lattapojantie 8 90650 Oulu
puh 981-530 3424.
Jorma Leinonen Kiehimäntie 7 88300 Paltamo
puh 986-71 315.
Merja Kääriäinen, Hindriikanpolku 4 01900
Nurmijärvi puh 90-208 387.
Juhani Leinonen, Hauenkalliontie 6 A 02170 Espoo
puh 90-452 4272.
Tapio Leinonen, Haajainen 74590 Kurenpolvi
puh 977-40 125.
Tapio Leinonen, Keskustie 4 92700 Kestilä
puh 985-812 2110.
Tauno Leinonen, Vainiontie 26 91500 Muhos
puh 981-533 2362
Eila Räisänen, PL 6 52551 Hirvensalmi
puh 955-416 886.
Martti Siira, Ruiskukantie 15 B 31 90580 Oulu
puh 981-556 6922.

TOIMIHENKILÖITÄ

Sihteeri: Eila Räisänen PL 6 52551 Hirvensalmi
puh 955- 416 886
Arkistonhoitaja: Tapio Leinonen, Keskustie 4 92700 Kestilä
puh 985-812 2110.
Taloudenhoitaja: Antero Leinonen, Revontie 1 90830
Haukipudas puh: työ 981-472 094 k.981-540 2735
Tilintarkastajat: Yrjö Leinonen Tornionk. 82 94200 Kemi
puh 9698-62766 ja
Yrjö Leinonen, Neilikkatie 13 as 4 90850 Oulu
Varatilintarkastajat: Paavo Leinonen, Luokotie 1 as 8
90530 Oulu puh 981-34 2459 ja
Paavo Blomqvist, Pappilanniemi 87850 Paltaniemi.
puh 986-687 5195.

SUKULEHDEN TOIMITUS

Työryhmä: Eila ja Seppo Räisänen, Kaivoskuja 10 02730
Espoo puh 90-846 487, fax 90-852 1470 sekä Juha-
ni Leinonen, Hauenkalliontie 6 A 02170 Espoo
puh 90-452 4272
Avustajat: Kaikki Leinosen suvun jäsenet.
Etusivun teksti: Raili Salo Oulu.

LEHDEN TARKOITUS

Seuran sääntöjen 3 kohdan mukaisesti toimia yhdys-
siteenä suvun jäsenten välillä julkaisemalla kir-
joituksia, kuvia ja tietoja suvun historiasta ja
nykyisyydestä.

SUKUSEURAN PANKKIYHTEYS

SYP/ Haukipudas tili no 232118 - 2343.

LEHDEN PAINOSMÄÄRÄ

600 kpl. Kahdeksas vuosikerta. ISSN 0786 - 2679.